

België-Belgique

PB - PP

8400 Oostende 1

BC6607

Gidsenblad Lange Nelle Oostende

Driemaandelijks blad van de afdeling Oostende
16^e jaargang

GIDSENKRING LANGE NELLE OOSTENDE vzw
Afgiftekantoor 8400 Oostende 1 - P409072

Afzendadres & v.u.: Pitteljon Etienne,
Leopoldlaan 179, 8430 Middelkerke

IN DIT NUMMER:

75	Voorwoord	<i>Leen Coene</i>
76	Activiteitenkalender	<i>Redactie</i>
77	Bezoek aan Kursaal	<i>Leen Coene</i>
78	Lidmaatschap 2005	<i>Redactie</i>
79	Uitstap naar de frontstreek	<i>Marcel Leeuwerck</i>
81	Wat een gids I(ei/ij)den kan!	<i>Marcel Leeuwerck</i>
83	Sint Antoniuskerk op de Vuurtorenwijk	<i>Jeannine Laplasse</i>
87	Het complex "El Mar"	<i>Raf Plasschaert</i>
89	Te voet van Holland naar Frankrijk	<i>Annie Storme</i>
90	Boxegem	<i>Marcel Leeuwerck</i>
93	Oostende in de jaren dertig: het Schipperskwartier	<i>Silvio Romano</i>
94	Oostende vervroegt zijn dageraad	<i>Piet Daman</i>
97	André de la Croix vertelt...	<i>Annie Storme</i>
98	Tien dagen in de hel der Afrikaanse Wildernis (slot)	<i>Jaak Fonteyne</i>

STEUNENDE LEDEN 2004

- Callens Wilfried,
Oostende
- Deville Roger,
Oostende
- Vigne André,
Oostende
- Bonnez Cornelis Guido,
Oostende
- Perdaens André,
Oostende
- Prinzie Vandenbroucke,
Oostende
- Van Audekerke Paula,
Oostende
- Wouters Jules,
Oostende
- Depuydt Paul,
Oostende
- Deckers Y.,
Oostende
- Romano Silvio,
Oostende
- Cornu Marcel,
Oostende

Het meest zonnige hoekje van Oostende
heet Petit Nice.

Daar vindt men ook het gelijknamige
restaurant Petit Nice, op een boogscheut
van het Casino.

Gastheer Herbert en gastvrouw Cathérine
zorgen ervoor dat u zich snel thuis voelt in
een sfeervol kader.

Kwaliteit, sfeer, service met een glimlach.

Driemaandelijks blad van
de OOSTENDE
GIDSENKRING
LANGE NELLE vzw
16de jaargang
Nr. 4: okt., nov., dec. 2004

Colofon

Eindredactie en correspondentie:
Leen Coene, Rietstraat 33,
8400 Oostende
gidsenkringoostende@i-com.be

Redactieleden:
Annie Storme, Etienne Pitteljon,
Marcel Leeuwerck, Piet Daman,
Jacques Fonteyne

Verantwoordelijke uitgever:
Etienne Pitteljon, Leopoldlaan 179
8430 Middelkerke

De medewerkers aan dit blad zijn
zelf verantwoordelijk voor de door
hen getekende bijdragen.
Overname mag mits
bronvermelding.

Vormgeving : Herman Moerman

Voorzitter: Leen Coene

Dispatching :
059 80 73 81 (fax en telefoon)

e-mail:
lange_nelle@hotmail.com

Rekeningnummer: Gidsenkring
Lange Nelle vzw
nr 380-0049184-76

Lid wordt U voor 15 euro per jaar
Steunend lid : 20 euro
Erelid : 50 euro

Ereleden en steunende leden
worden met naam vermeld in het
Gidsenblad.

Gidsenlokaal : Spaans Huisje,
Christinastraat 67, 8400 Oostende

Voorwoord

Weerom naderen we het jaareinde, en meteen ook het einde van ons 15de lustrumjaar. Het was tevens een Herdenkingsjaar van het grote beleg van Oostende als het Nieuwe Troje. Wat de werkgroep "Beleg" presteerde sloot als powerpointvoorstelling uitermate mooi aan bij de grote tentoonstelling in de Venetiaanse Gaanderijen.

We deden dit jaar voor individuele geïnteresseerden onze zomerwandelingen onder een specifiek thema: er kwamen dubbel zoveel belangstellenden als het vorig jaar. Heel wat van onze leden sloten zo voor 3, zelfs 4 keer bij ons aan voor deze zondagvoormiddagen. Volgend jaar hopen we deze reeks verder te zetten, en te opteren voor enkele andere startplaatsen, en andere startmomenten.

Het jaar 2005 lonkt ons even mooi tegemoet. Elkeen in onze Gidsenkring is er immers van doordrongen dat Oostende's hoogtij de tijd was van de Belle Epoque. Magische datum en aantrekkingspool was zeker het jaar 1905, inauguratiemoment van tal van gebouwen die onze kuststad sieren, net als ver daarbuiten.

Het beëindigen van de restauratie van het casino-kurzaal van Leon Stijnen kan terecht, net als in 1953, als een nieuwe opsteker voor de Oostendenaar beschouwd worden, om het wat uit te houden in deze stad vol lawaai en multi-pele werfactiviteit.

In naam van het Bestuur wens ik U allen een deugd-doende overgang naar 2005.

Leen Coene

ACTIVITEITENKALENDER

Wilt u zeker weten of een activiteit al dan niet doorgaat, contacteer Etienne Pitteljon op het nummer 0497 459 483

OOSTENDE EN 1905

**Vrijdag 28 januari 2005 om 20.15 uur
in het Spaans Huisje.**

Voordracht door Dirk Beirens.

Na de grote zomertentoonstelling Leopold II Urbanist van 1997, komt er 2005 aan om ons de Belle Epoque van 100 jaar geleden te doen herbeleven, en de royale hoogheid nogmaals in dat licht te zetten. Zonder zijn stedenbouwkundige visie en aanpak was Oostende een grijs provincienest gebleven zegt Dirk Beirens.

Enkele van deze herinneringen komen met rasse schreden in deze stad terug: de stenen bank is er weliswaar in copie, en de stad maakt zich op voor een vernieuwd Maria-Hendrikapark annex nieuwe groene boulevard. Heel wat gebouwen in Oostende werden geïnaugureerd in 1905. We worden er opnieuw in ondergedompeld.

Leden: 1,25 euro, niet-leden: 2,5 euro.

De oorspronkelijke "stenen bank"

FOCUS OP ART NOUVEAU ARCHITECTUUR EN WANDTEGELS

**Vrijdag 25 februari 2005, om 20.15 uur
in het Spaans Huisje**

Voordracht door Alberta Van Asbroeck.

Aan de kust dateren nog heel wat woningen uit de periode tussen 1890 en 1915. Oostende en Blankenberge waren reeds geken-

de badplaatsen; ze hadden beiden een rijk cliënteel en ook de eigen burgerij kon zich luxueuze villa's permitteren.

Tussen het belle-époque patrimonium, nemen de art nouveau woningen een aparte plaats in. Lokale architecten volgden het voorbeeld van Victor Horta en andere Brusselse architecten en opteerden voor vernieuwende stijl: art nouveau. Rekening houdend met de weersomstandigheden aan de kust werd geglazuurde baksteen het materiaal bij uitstek voor gevelbekleding. Algauw volgde de verfraaiing van de gevels en terrassen met prachtige wandtegeltafels.

Wat het wandtegelpatrimonium betreft behoort Blankenberge bij de Europese topklasse door zijn groot aantal tegeltafels op een relatief beperkte oppervlakte, door het zeer gevarieerd aanbod én de kwaliteit van de tegels.

De voordracht wordt uitgebreid geïllustreerd met dia's van Blankenberge, maar af en toe komen ook andere badplaatsen aan bod.

Leden: 1,25 euro, niet-leden 2,5 euro.

BEZOEK AAN ANTWERPEN

Zaterdag 12 maart 2005.

De Antwerpse haven is er één van wereldformaat. De ontwikkelingen in de scheepvaart weerspiegelen zich duidelijk in de ruimtelijke structuur van de haven. Die evolutie zien we tijdens een busrondrit, die zowel de oudste dokken als de nieuwste sluizen aandoet. Waar mogelijk stappen we even uit om de infrastructuur wat nader te bekijken. Een geografische kijk op de haven dus zonder al te veel technische details.

's Voormiddags: busrondrit haven met Greet Mees.

's Namiddags komt er een stadswandeling, wordt meer gespecificeerd in het volgend Gidsenblad.

Bezoek aan het Kursaal in renovatie o.l.v. Schepen Bart Bronders

Het ontwerp voor de renovatie van het Kursaal van het architectenbureau Storme-Van Ranst verzoekt het behoud van de oorspronkelijke architecturale kwaliteiten met een optimale en vernieuwde exploitatie.

Bezoekers betreden het gebouw via een inkomhal met een polyvalent karakter ten behoeve van congressen en evenementen. Via de statige trappenpartij worden zij vanuit deze ruimte geleid naar de majestueuze erehal.

De meest markante ingreep is het verlagen van de toneelvloer, samen met de toneeltoren. Hierdoor vergroot de capaciteit van de concertzaal en worden de architecturale verhoudingen van deze ruimte hersteld.

Het scèneoppervlak en de nieuwe technische zaaluitrusting zijn van die aard dat bijna alle producties mogelijk zullen zijn met een onbegrensde techniciteit. De huidige binnenstraten worden met glas overdekt om circulatie en evacuatie rond de zaal vlot te laten verlopen.

Vier belangrijke recafuncties worden in het gebouw voorzien: op het overdekte dakterras, aansluitend op de huidige Montrosezaal, in de leeszaal, en op een gelijkvloerse locatie aan het Monacoplein.

Ook aan de nachtelijke morfologie van het gebouw wordt aandacht besteed. De bouwfysische staat van het gebouw was zo slecht dat zowel de gevelmaterialen als interieuronderdelen dringend te vervangen waren.

Exterieur:

De gevel, in hoofdzaak opgetrokken in beton, natuursteen en aluminium schrijnwerk wordt met dezelfde materialen nagenoeg volledig vernieuwd.

De neuzen van de betonnen kroonlijsten wor-

den afgeschoten en opnieuw gegoten. Ook de betonnen borstweringen zullen vervangen worden.

Het aluminium schrijnwerk inclusief beglazing wordt integraal vervangen.

De natuursteen wordt, met uitzondering van de zuidgevel (kant Van Iseghemlaan), door nieuwe vervangen.

De evacuatie- en exploitatiemogelijkheden worden verbeterd door een beperkte uitbreiding van het gebouw. In die optiek zullen de huidige binnenstraten met glas overdekt worden en uitmonden bij een nieuwe trapconstructie die op zijn beurt geplaatst wordt in een nieuw glazen volume nabij de toneeltoren. Zo zal ook het dakterras opnieuw in gebruik genomen worden door de heropbouw van de betonnen luifels en transparante dakconstructie.

De vroegere uitbreiding van de toneeltoren wordt definitief verwijderd en teruggebracht tot de oorspronkelijke hoogte. Aan de Oosthelling wordt plaats gemaakt voor een nieuwe overdekte los- en laadkade die gecombineerd wordt met de toegang tot de dijkparking rond het Kursaal. Samenvattend kan gesteld worden dat buiten het plaatselijk behoud van de achterliggende betonconstructie de volledige gevelschil ver-

nieuwd wordt.

Interieur:

De belangrijkste ingreep binnen is het verlagen van de scène van de concertzaal samen met de toneeltoren. Hierdoor moet ook de huidige vloer van de concertzaal worden uitgebrouwen om plaats te maken voor een nieuw gradijn dat uitkomt op het niveau van de erehal. De gemetste achterwand van de huidige scène zal worden verwijderd, om vervangen te worden door een glazen geheel, wat het zicht vanuit de erehal naar zee opnieuw in ere herstelt.

De huidige binnenstraten worden met glas overdekt om circulatie en evacuatie rond de zaal vlot te laten verlopen.

Andere ingrepen moeten de exploitatiemogelijkheden van de zaalinfrastructuur vergroten. Zo zal een extra tussenverdieping aangebracht worden voor het onderbrengen van een aanzienlijk aantal sanitaire faciliteiten. Tevens zullen er in de huidige Ambassadeurszaal bijkomende vloerplaten uitgevoerd worden teneinde bijkomende gebruiksoppervlakte te creëren.

Technisch wordt het gebouw volledig ontmanteld. De technische ruimtes worden gedeeltelijk

geherlokaliseerd, met een totale vernieuwing van de technische installaties als gevolg. De volledige theaterinfrastructuur wordt eveneens vervangen inclusief theaterliften, geluids- en lichtinstallatie, theatertrekken, technische bruggen e.a.

Ook binnen zullen diverse materialen vervangen moeten worden. Vooral het typerende tapijt is dringend aan vervanging toe.

Voor de gordijnen zal moeten onderzocht worden of deze kunnen gereinigd en hersteld worden, of moeten vervangen worden. Zij maken trouwens integraal deel uit van het beschermde interieur.

(Het Kursaal wordt ingehuldigd op 17 december 2004)

ERRATUM:

Gidsenblad Lange Nelle, Oostende, nr 3 -2004

P. 2004-50 en p. 2004-63, gelieve te lezen:

Flor Alpaerts, componist van de James Ensor-suite (1876-1954)

in plaats van:

Flor Alpaerts, componist van de James Ensor-suite (1876-1945)

LIDMAATSCHAP 2005

Het lidmaatschap 2005 gaat in op 1 januari 2005 en houdt in: ons driemaandelijks gidsenblad met activiteitenkalender, wetenswaardigheden, luchtige en wetenschappelijke bijdragen en deelname (aan verminderde prijs) aan onze voordrachten, bezoeken, wandelingen en uitstappen.

Als extra krijgt u het jaarboek 2005

Het lidmaatschap voor 2005 bedraagt ;

- gewoon lid: 15 euro. (voor buitenland 20 euro)

- gezinskaart: 20 euro.

- steunend lid: vanaf 25 euro.

Dit kan worden overgeschreven met behulp van ingesloten formulier op bankrekening 380-0049184-76 van de Gidsenkring Lange Nelle Oostende vzw., Rietstraat, 33 Oostende

Om administratieve redenen ontvangen wij uw lidgeld liefst vóór 31 december 2004.

Indien het adres van de bestemming verschillend is van het adres van de opdrachtgever, gelieve dan dit adres te vermelden in de mededeling.

De gezinskaart en steunende leden kunnen met 2 personen deelnemen aan de verschillende activiteiten.

Wij hopen dat de inhoud van ons blad in 2004 aan uw wensen heeft voldaan en hopen u terug als lid in 2005 te mogen verwelkomen.

Het bestuur

Onze uitstap naar de frontstreek op zaterdag 9 oktober 2004

Jawel, na een eeuw geraakte Europa zijn "lange vrede" stilaan beu. Na Waterloo (1815) woedden op ons oud continent immers geen langdurige conflicten. Wel herinneren de historici ons aan de Krim-oorlog (1854-56), de Pruisisch-Deense (1864), de Duits-Oostenrijkse (1866) en de Frans-Duitse (1870-71) oorlogen, maar die duurden hoogstens een paar seizoenen. Toch sneden die slachtpartijen in de nationale gevoelens diepe litten van wrok en haatzucht, zodat wij de periode vanaf 1880 de "gewapende vrede" kunnen heten. Vooral het militaristische Pruisen geelk op een "oververhitte stoomketel" zoals Kaiser Wilhelm II zich eens liet ontvallen. Een enkel schot zou volstaan om opnieuw "frischfrohlich" ten strijde te trekken en dat schot weerklonk in Sarajevo.

De maand juli 1914 volstond om bijna alle Europese landen elkaar de oorlog te doen verklaren. Ook in het knusse Victoriaanse Engeland wensten preutse moedertjes hun zoontjes en echtgenoot de kick van een glorierijke victory niet te onthouden. Zo'n moderne krijg kon toch nooit lang aanslepen. Het soldaatje zelf grabelde nog vlug uit zijn collegebank te Eton of Rugby zijn "de bello gallico" van Julius Caesar. Daarin stonden immers de recepten voor het winnen van memorabele veldslagen. Moeder zette in afwachting van de terugkeer van man en zonen "couverts de gloire et de médailles" gezellig aan het haken en breien en nam als surrogaat voor de vrouwelijke tederheid tijdelijk haar pussycat op schoot.

De ontgoocheling volgde onverwacht snel, want de glorieuze slagvelden bleken een serie "mudholes" in Noord-Frankrijk en vooral rond de "Ypres Salient" in de plakkerige vette klei van Flandres Fields. Die modderige toestanden gingen onze Gidsenkring onlangs bezoeken onder leiding van medelid Luc Dupon en met de logistieke steun van Etienne Pitteljon. Beiden

wisten van aanpakken, zelfs het weer hadden zij in ons voordeel weten te keren en wij konden zo droogvoets en comfortabel alle gerestaureerde loopgraven doorwandelen. De onbeschrijflijke ellende van de soldaten in '14-'18, waarvan de "trenchfeet" weggroten in de slump, moesten wij ons daarbij proberen in te beelden.

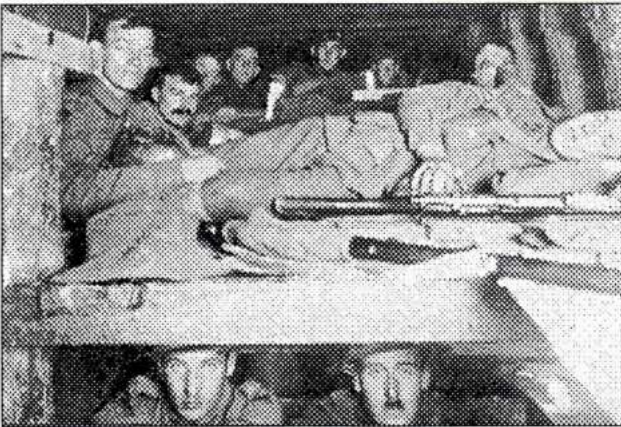
Onder een gele morgenzon bezochten wij eerste het herbouwde Yorkshire Trench op het industriegebied bij Boezinge. In die omgeving delft een enthousiaste groep "diggers" naar resten van materiaal en manschappen. Een kenner Mr. Aurel Sercu wachtte erons op met deiktische uitleg en gidste ons gezelschap door een doolhof van herstellde loopgraven.

Daarop verhuisden wij naar Zandvoorde-bij-Ieper. Deze landelijke gemeente aan de taalgrens met Komen werd vroeger bestuurd door Franstalige notabelen, waaronder de familie Brel, jawel, de voorouders van onze bekende zanger Jacques Brel wiens roots daar liggen. Die konden wij waarnemen tussen belangrijke sites van '14-'18, o.a. een "Memorial voor de Household Cavalry" waarin vooral edellieden dienden. Wat verder staat een Duitse commandobunker uit 1916. Onze uitgebreide groep splitste zich voor deze wandeling in twee met Luc Dupon en Fernand Verstraete als voortrek-

kers en wij bezochten beur-
telings, na de koffiepauze,
de kerk met het graf van
Luitenant Turner en in 't bij-
zonder het uitgestrekte
"Zantvoorde British Ce-
metery". De afwisseling aan
inscripties op de zerken in
Portlandsteen vroeg van
onze gidsen het uiterste aan
welsprekendheid maar wij
haalden ons hart op aan hun
rijke kennisoverdracht.

We kregen er zelfs honger
van en lieten ons graag voe-
ren naar "De Heksescheure"
bij Beselare. Rond dat dorp zweven nog altijd
heksen rond (ook buiten de Halloweengekte) en
hier blijven ook de oude griezelverhalen spring-
levend. Het menu verwelkomde ons met een
Oostends vispannetje (ter onzer ere) en
Varkensrug op Oosterse wijze (tiens! eten
Moslims toch varkensvlees?)

Na de middag stooten wij door tot Zonnebeke
voor de hoofdbrok: het bezoek aan het
"Memoriaal Passchendaele 1917". Wij vonden
een zorgvuldig uitgewerkt en systematisch
ingericht museum over de vijf veldslagen die de
Ieperboog voor altijd tot een bloedbad brand-
merken.

Bijzonder geslaagd ervoer iedereen de her-
bouwde "Dugout" in de kelder. Speciale
"Tunneling Companies" groeven overal achter
en onder de linies ondergrondse schuilplaatsen
en bekleedden die met dennenhout dat speciaal
uit Canada werd verscheept. Wij moesten er de
enge beslotenheid wel beleven, maar de histori-
sche toemaatjes van stank en lawaai konden wij
moeilijk erbij voorstellen. De soldaten zullen er
vreselijke uren hebben doorgemaakt. De plaat-
selijke voorzitter van de Kring voor
Heemkunde Mr. Dirk Ooghe slaagde erin de
harde werkelijkheid van 1917 te suggereren.
Dit museumbezoek valt beslist aan te bevelen.

Met het doel onze visie te verbreden tot de
"overzijde" bezochten wij nadien de gerestau-
reerde Duitse loopgraven van het Bayernwald
te Wijtschate. Die kwamen onlangs bij toeval te
voorschijn tijdens een jachtpartij en geven een
inkijk in de graafwerken voor de mijdenslag
van juni 1917.

De deemstering zette ondertussen in en allen
verlangden naar een afsluitend opkikkertje. Dat
wachtte reeds op ons in de "Varlet Farm" te
Poelkapelle. Die hoeve bleef vier jaren in de
volle vuurlijn liggen en werd afwisselend over-
rompeld door Britten en Duitsers. Daarom ston-
ten de huidige uitbaters Dirk en Chalotte
Cardoen-Descamps nog dagelijks op oorlogs-
tuig en kunnen er weldra een heel wagenkot
mee omturnen tot een sinister museum.

Wij genoten een hartelijk welkom vanwege de
boerin. Nee, waarde lezer, stel u bij dit woord
geen Bruegheliaans postuur voor, maar een
kloeke gastvrouw die van wanten weet. Met
een kerngezond en knap voorkomen, meertalig
welbespraakt, blijkt zij volmaakt geknipt
voor haar modern boerenbedrijf, annex "bed
and breakfast" voor Angelsaksische Battlefield
Pilgrims. Kortom het soort schoondochter dat
wij ons allemaal wensen.

Koffie en thee schonk zij vlot in en in haar
museum-schuur ondergingen wij haar deskun-
dige spraakwaterval, gekruid met Brits-aan-
doende humor. Wij vergaten er tijd en uur bij.
Vooraleer huiswaarts te rijden bewonderden wij
nog even de gezellige opsmuk van de comforta-
bele gastenkamers. Die omvatten zelfs een
stand oorlogsliteratuur met een bloemlezing
van de ijzeliikheden die zich daar ter plekke
hebben afgespeeld.

Wij vonden er geen "de bello gallico" van
Julius Caesar tussen!

Wat een gids I(ei/ij)den kan!

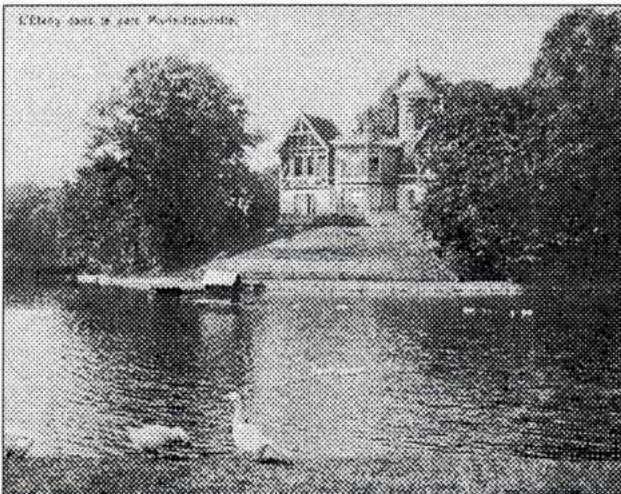
Zondag 30 mei, Pinksteren, Dag van het park.

Dit jaar verdiende de Groendienst van Oostende een ereprijs: de opdracht om de "Dag van het Park" in te richten. Een heel karwei, maar in de kantoren van die dienst verblijven enkele enthousiastelingen die zulk ongewoon evenement waardig op poten willen zetten.

Ons Maria-Hendrikapark (vulgo: "het Bosje") kent toch een eerbiedwaardige geschiedenis. Sedert de Hollandse tijd lagen daar de zuidelijke bastions van de stedelijke omwallingen. Maar Leopold II besliste reeds in 1865 bij zijn troonsbestijging de stad te ontmantelen en meteen bestemde de vorst de waterpartijen met hun grillige vormgeving tot een prestigieus wandelpark in de geest van het Parijse "Bois de Boulogne". Dit nieuw park droeg voorlopig ook die naam, want alles wat uit het zuiden aanwoei aapte de elite in die tijd klakkeloos na. Pas later verdiende het zijn koninklijke titel als Maria-Hendrikapark ter ere van onze tweede Belgische koningin.

Voor het ontwerp deed de koning beroep op de Duitse landschapsarchitect Keilig, die de Koninginnenvijver bedacht met een eilandje (een voormalige ravelijn) waarop het "Laiterietje" ontstond tot landelijk "but d'excursion" voor de kleinburgerlijke badgasten.

De herinnering aan die knusse en probleemloze "belle époque" mocht men aan de vele te verwachten bezoekers op deze dag niet onthouden

en daartoe trommelde de Groendienst enkele gidsen op om bij een paneel met oude foto's de belangstellenden wat lezing te geven.

Uw dienaar offerde edelmoedig zijn zondagvoormiddag op voor dit goede doel en wachtte vanaf 10 uur op de schare wandelaars.

Edoch! De weergoden spartelden tegen en over de stad en het park dreef een zure mist van vet-tige smog. Enkele moedigen beklommen toch eerst de watertoren, maar verspilden daaraan hun energie, want het verwachte panorama verdronk in onze grijze soep van motregen. Alleen enkele torenspitsen schemerden er spookachtig doorheen.

Een parkwandeling bleek daarop evenmin een boeiend tijdverdrijf en zo bleef de brave gids eenzaam en kouwelijk in de druilregen op gasten wachten. Onze opleiding bij Lange Nelle bevatte veel uitstekende tips tegen allerlei noodgevallen, maar wist geen raad met uitgerende verveling. Dan maar wat filosoferen om de tijd te doden en de ziel wat op te kikkeren. Dichters doen immers meestal hun meest gevoelvolle inspiratie op in barre omstandigheden.

De Koninginnenvijver weerkaatste grijsgroen het lover en de lucht, maar de tinten versomberden weldra tot asfaltgrauw onder de opdoemende bloemkool van een cumulonimbus. De plens-regen vervulde de gladde waterspiegel fluweelzacht en verruwde daarna onder de gesel van marbelgrote regendruppels. Tegen dat geweld kromde uw dienaar zich in foetushouding binnen zijn anorak en verduurde onder de druipende esdoorns de volle laag.

De regen sijpelde van de bovenste bladeren over de lagere takken en spoelde overal het lentestof af. De onderste kregen aldus ook het vuil van boven mee en dat riep bij de gelegenhedsfilosoof de vergelijking op met een kippenhok. Dat dient in de volksverbeelding tot metafoor van de gelaagde maatschappij waarin "de bovenste schijten op de onderste". Tot wat voor dichterlijke ontboezemingen een plensbui kan leiden!

Op het open grasveldje viel minder water en onze zorgzame Eli Devriendt had er warempel een stoel klaargezet voor de gids. Het concaaf zitvlak lag evenwel volgeregend tot een mini-aquarium en geen zinnig mens (laat staan een gids) wenst zijn broekbodemp daarin te soppen. Ik gooide de stoel dan maar nijdig ondersteboven.

Ha, daar daagde toch een bezoeker op, en misschien brengt die een beetje menselijke warmte mee. Het bleek daarenboven een niet-onaantrekkelijke langbenige blonde! Het doel van haar uitstap betrof evenwel het uitlaten van haar hond en zo'n waterzieke gids verdiende haar aandacht niet. Wel snuffelde haar kortpotige mops (voor eenmaal gelek de hond niet op zijn meesteres) naderbij. Alle geursporen bleken immers in de natuur weggespoeld en aan mijn broekspijpen kon wellicht nog een restgeurtje kleven van een vreemd huisdier. Maar ik bezit thuis noch reu noch teef en het mormel loste zich met zijn opgeschoten meesteres weldra op in de natte nevel.

Wilde nu werkelijk niemand mijn gezelschap opzoeken? Toch wel: een geile pad krauwelde op haar geelgroene buik voorbij richting Konijnenvijver, waar zij een leuk maatje hoopte te ontmoeten voor een vruchtbare voortplanting. Ik begroette het puistig monstertje joviaal: "Dag pad, ook zo nat?" Hé, het rijmde warempel; ben ik nu opeens dichterlijk aan het worden?

De pad antwoordde niet, nam even de maat van mijn dierlijke gestalte en gleeed dapper door. De paddenervaring deelt immers de buitenwereld in drie grootheden; primo: alles wat kleiner is dan haarzelf betekent misschien een lekker hapje; secundo: alles wat zich even groot aandient is misschien een partner waarmee het gezellig paren wordt; en tertio: alle grotere verschijningen vormen meestal een gevaar. Een goedmenende gids van Lange Nelle blijkt uiteraard onschuldig en padden laten die liefst links liggen. Mijn tweeslachtige gelegenheidsbezoekster verdween dan maar onverschillig onder het hoeftblad en tussen het wilgenroosje naar haar drassige liefdestuin. "Dag lieve pad, geniet maar wat!" Het rijmde weeral!

Opeens weerklonk van alle kanten klokkengelui. Met 11 uur begon in alle kerken de hoog-

mis van Pinksterzondag. Dan vierden de Christenen de nederdaling van de H. Geest onder de vorm van vurige tongen. Hum, hum, in mijn verkleumde toestand zou zo'n vurig tongetje geen kwaad kunnen, maar in deze brijdikke nevel riskeerde het uit te doven vooraleer de onderkoelde gids te bereiken.

Wellicht kon de herinnering aan de hartverwarmende liturgische gezangen uit preconciële tijden mijn gemoed wat ontdooien. Uit de sequentia schoten mij nog een paar vloeiende terzinen te binnen:

Lava quod est sordidum
riga quod est aridum
sana quod est saucium
Flecte quod est rigidum
fove quod est frigidum
rege quod est devium

en ik kende nog de rijmende vertaling:

Was wat vuil is en bemorst
laaf wat dor is en dorst
heel wat ziek is en gewond
Buig wat niet meer buigen wil
warm wat koud is en wat kil
Richt wat 't rechte pad niet vond.

Wie zou zich met zulke balsemende verzen in hoofd en hart niet een beetje euforisch worden. Wee de jongere generaties die deze verrukkelijke Latijnse gezangen moeten ontberen. Disco, house en reggae kunnen daar geen lap aan leggen.

De hemel deelde mijn poëtische vervoering en trok het wolkendek een beetje open. Ik mocht nu mijn doorweekte anorak eens droogschudden en jawel, er kwamen toch een paar bezoekers aangeschreden. Eindelijk zou ik eens wat wetenschap mogen uitstrooien. Die wandelaars bleken evenwel habitués die het park grondiger en langer kenden dan ik en er bij alle weer graag rondkuieren. Het was dus weer eens de gids die bijleerde, maar die omgekeerde wereld hoort nu eenmaal bij de stiel.

Mijn zompige wachtbeurt raakte aldus eindelijk verstreken en ik wenste mijn opvolger meer geluk. Nu vlug naar huis voor een kom warme soep en wat gezelligheid.

Maar ik was toch een Dichter geworden!

Mag het eens van aan de overkant zijn?

SINT ANTONIUSKERK OP DE VUURTORENWIJK

De Sint Antoniuskerk werd gebouwd in 1932 naar de plannen van de stadsarchitect Gustaaf Vandamme en ingewijd in 1937. Dit gebeurde naar aanleiding van het oprichten van de nieuwe Vuurtorenwijk met de daarbij horende parochie. Deze parochie hoort bij stad de Oostende, maar toch wordt zij niet als seizoenkerk meegerekend. Door haar ligging op de oosterzijde van de havengeul is dit gedeelte van Oostende door veel van haar bewoners minder bekend.

Ooit was het een wijk met een uitgesproken maritiem karakter, nu stel ik vast dat er door heel wat inwijkelingen, het bijbouwen van een villawijk en het heraanleggen van straten en pleinen dit haar uitzicht grondig heeft verfraaid. Het kerkgebouw opgetrokken in Zandvoordse baksteen kreeg zowaar binnen als buiten een opsmukbeurt. Zelfs het kerkpleintje kreeg een ware facelift. Een bronzen beeld "De wachtende vissersvrouw" kreeg een centrale plaats op het kerkplein. Deze op uitkijk staande vissersvrouw bovenop een golfbreker met kabbelend water stromend langs haar voeten staat symbool voor de veel op uitkijk staande vrouwen van deze voormalige visserswijk. Het is een creatie van de kunstenaar Martine Labbeke uit De Haan. (2000)

Op de flank van de vierkante neo-romaanse kerkstoren staat de patroonheilige der vissers Sint Antonius van Padua als een trouwe wachter, aan zijn voeten de data 1932. In de toren hangen drie klokken die de naam van Antonius, Damida en Maria dragen. (1954)

Beschrijving van de binnenruimte

Binnen in de kerk is het grondplan rechthoekig met pilaren en koor, middenbeuk en twee smalle zijbeuken. De kerk is mooi maar eerder sober. Zo werd het resterend meubilair uit het

barakkerkje van op "d'Oede Viertorre" gerecycled. Het altaar vooraan werd samengesteld uit delen van het hoofd- en het Gerardusaltaar van de vroegere kerk. Panelen uit de oude preekstoel werden verwerkt tot tafel en achteraan in de kerk opgesteld. Uit onderdelen van de vroegere communiebank werd een nieuw altaar vervaardigd. De drie priesterstoelen rechts vooraan in het koor zijn eveneens in elkaar geknutseld met materiaal uit panelen die ooit een biechtstoel sierden...

Keramiëken

Prachtig zijn de keramiëken ontworpen door het kunstatelier van Paul Vermeire uit Oostende. In de rechter zijmuur werd achteraan in de kerk een vissersmonument aangebracht.

Tijdens de afwerking van het keramiëk overleed Paul Vermeire (1976). Zijn vriend Achiel Pauwels uit Gent samen met de weduwe van Vermeire voltooiden dit monument. Enkele jaren later werden nog twee bijkomende keramiëken besteld.

"O.L.V.-van Ster-der-Zee"

Langs beide zijden van het werk werd een lijst met namen aangebracht van op zee omgekomen zeelieden van de parochie. Dit vanaf 1899 toen de parochie op "'d Oede Viertorre" zelfstandig

werd. Er werd speciaal voor dit doel een "Comité ter herdenking van vissers en zeelieden op zee omgekomen" opgericht om fondsen in te zamelen. Ieder jaar opnieuw de zondag na het feest van de patroonheilige, Sint Antonius van Padua op 13 juni, is er kermis op de parochie. Om 10.00 u is er een vissersmis, op de eerste plaats om God te bedanken voor alles wat de zee ons biedt maar ook worden de op zee gebleven vissers herdacht. Tot 1968 werd het beeld van de patroonheilige van de parochie door vissers op hun schouders in processie door de straten van de wijk gedragen.

"De kruisweg"

Centraal staat de afbeelding van het lege graf, onder een morgenzon. Rondom het graf werden de 14 staties van de kruisweg aangebracht. Wie de kruisweg doet, voelt zich in zijn lijden niet langer alleen.

"Jezus stilt de storm"

Dit bas-reliëf staat als gedenkteken voor de overleden parochianen. Hier krijgen we het verhaal uitgebeeld van Jezus die de storm stilt. Zijn leerlingen zijn terechtgekomen in de storm van hun leven, Hij ziet hun lijden en de vertwijfeling. Spoedig komt Hij naar hen toe en brengt hen terug in de veilige, rustige geborgenheid. De dood wordt vaak vergeleken met een overtocht naar de andere kant van de rivier. Maar deze tocht verloopt niet altijd rimpelloos, golven en wind zitten soms tegen. De tijdens dit jaar overleden gelovigen staan met hun naam op een kruisje vermeld. De ontwerpen en uitvoering werden weerom door hoger vermeld duo verwezenlijkt. Het vervolledigen der keramieken rondom de kerkwand heeft meer dan 10 jaar stilgelegen. Pas tijdens de ambtsperiode van E.H Geert Bamelis (1991-96) werd de herinrichting van de kerk verdergezet.

Keramieken aan de linkerkant van de kerk van vooraan naar achter.

"Het vormsel"

Wij ontdekken een mantel met Onze-Lieve-Vrouw. Zij wil alle soorten mensen bij elkaar brengen, oud en jong, gezond en ziek, gehandicapten, enz. Bovenaan zien we een groot vuur dat zich verdeelt in vele vlammen voor Gods boodschap. Op ieder vlam staat een naam van een gevormd kind.

"Het doopsel"

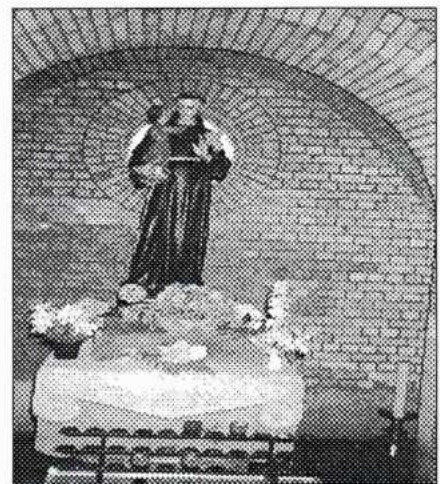
Hier zien we bovenaan twee handen waaruit een gezin stapt. Staan al onze namen niet in de palm van Gods hand. De duif staat symbool voor de liefdesgeest die er heerst tussen de Vader en de Zoon. Vanuit het opspattend water groeien twee bomen op naar het licht waar vogels zich komen in nestelen. Op de vogels in de boom staan al de gedoopte kinderen van de parochie voor het lopend jaar.

"De mysteries"

Dit laatste werk werd aangebracht rondom de beeltenis van O.L.Vrouw van Fatima. Dit oude beeld werd op uitdrukkelijke vraag van parochianen behouden, de keramieken werden er rondom aangepast. Links de blijde en rechts de droevige mysteries en de glorievolle spannen een kroon omheen haar hoofd. Dit is tevens het devotiehoekje voor Maria, de Davidsster waarbinnen mensen een kaarsje kunnen branden herinnert er ons aan dat Maria joods is. Deze verwezenlijking was pas mogelijk na een nieuwe inzameling van gelden en giften. Het was terug het huis Vermeire die voor de uitvoering tekende. Onder zijn opvolger E.H. Spanhove (1996) werden de verfraaiingswerken van de kerk, door E.H Bamelis beslist, voortgezet.

Ex-doopkapel

We blijven even hier achteraan, de voormalige doopkapel staat open, laten we er even binnen gaan. Boven op de buiten gebruik zijnde stenen doopvont staat het beeld van Sint Antonius dat door de vis-

sers meegedragen werd in de processie. Het moet een hele krachttoer geweest zijn om dit beeld door de smalle deuropening van de lagergelegen doopkapel via de trappen tot in de kerk naar buiten te dragen. Deze kleine kapel wordt nu als bidhoekje gebruikt, de patroonheilige wordt als een echte helper in nood beschouwd en brengt verlorenen weer thuis. Aan de wand

zijn nog foto's van schepen en een aandenken van de processie van weleer.

Retabel "Moeder van de Altijddurende Bijstand"

Terug in de kerk zien we net boven de deur van deze kapel een schilderij van "Moeder van Altijddurende Bijstand"

Tijdens de grote schilderwerken in de kerk die in het jaar 1983 plaats vonden, ontdekte men een aantekening op de achterzijde van het paneel 'Gerestaureerd door C. Permeke 1921'. Oorlog, geweld en vochtigheid in het barakkerkje hadden de voorstelling erg beschadigd, Permeke die van 1919 tot '23 op d'Oede Viertorrewijk woonde had in deze donkere naoorlogse periode dankbaar deze restauratie-opdracht aanvaard.

Brandglasramen

In 1998 werd met het vooruitzicht van de naderende viering van het honderdjarig bestaan (1999) van de parochie begonnen met de plaatsing van gekleurde glasramen in de zijmuren van de kerk. In overleg met de kerkraad en de glazenier werd geopteerd voor de nieuwe brandglasramen als thema "de wereld, de zee, zonsopgang en zonsondergang" te kiezen. De kunstglazeniers Vanryckeghem Erik en Zn. - atelier "Co-Vitro"- uit Oostende, plaatsten deze qua onderwerp uniek voor België in antiek mondgeblazen glas naar een ontwerp van Juanita Saelens.

Wij beginnen de rondgang links achteraan.

Brandraam bij het devotiehoekje rond Maria

Dit is de meest noordelijke kant van de kerk, hier valt de zon nooit binnen. Het glasraam voert ons vanuit de duisternis naar het licht. Hier ontvangen wij de nieuwe dag als een geschenk..

Brandraam bij het doopselhoekje.

Bij ons doopsel werd een doopkaars ontstoken aan de paaskaars. Kijk naar het brandraam, het licht van de zon breekt door, het opspattende water vertelt dat dankzij water nieuw leven kan groeien en bloeien.

Brandraam bij het vormselhoekje.

Langzaam valt het licht van de morgen door dit brandraam. Rond dit uur zijn wij allen meestal

druk in de weer. Let op de cirkel in het brandraam. Wij vragen bijstand in ons werk.

Wij vervolgen onze rondgang van rechts vooraan naar achteren toe.

Brandraam bij monument van de overledenen.

Hier valt ieder morgen een warm, zacht licht binnen in de kerk. Wij vragen licht en leven, warmte van vriendschap, toekomst en vrede voor onze overledenen.

Brandraam bij de kruisiging

Hier staat de zon op het middaguur. Het licht en de warmte stromen de kerk binnen onder een heerlijk kleurenspeel. God spant in een geweldig kleurenpracht zijn regenboog in de wolken. Nooit gaat een mens verloren die op Hem vertrouwt.

Brandraam boven het zeeliedenmonument.

De zon daalt naar haar avondpunt waar ze in diep rood dwars doorheen het hart van Sint Antonius ondergaat. In het zacht dalend zonlicht verrijzen de namen van de vissers. Het monument wordt heel zacht oker, als een rustbed. Boven spreekt het opschrift: "Aan hen die op zee hun leven lieten". Links onderaan staat de naam van de familie die het heeft geschonken en de datum 1998.

Brandraam van Sint Antonius.

Het enig figuratief brandglasraam dat de kerk rijk is bevindt zich boven het doksaal (1957). Het is ingedeeld in drie vensters met in het midden Sint Antonius met kindje. Op het raam links is een biddende vissersvrouw met twee kinderen te zien. Rechts zijn twee vissers hun netten aan het inhalen. Het brandglasraam is ontworpen en uitgewerkt door Michel Martens uit Varsenare.

Orgel

Het orgel werd gebouwd door de firma B. Pels en Zn. uit Lier. Het is een electropneumatisch systeem met Pels-repetitieladen. Het was weerom een schenking van een godvruchtig parochiaan. Op 11 december 1955 werd het orgel ingespeeld door de gekende orgelist Jozef Berden (ex-orgelist / St. Jozefskerk)

De arend

Vooraan links van het altaar staat een prachtige arend opgesteld om het evangelie voor te lezen.

Op de voet staat de naam van de milde schenkers. De ontwerper-beeldhouwer was niemand minder dan onze stadgenoot August Michiels. De afwerker was Smid L. Broucke.

Eveneens op de voet staan de afbeeldingen van de vier evangelisten.

Marcus: met de leeuw als symbool.

Matteus: de mens

Lucas: de stier

Johannes: de arend

Het tabernakel

Het Hoogkoor oogt heel mooi, in het midden rijst boven het altaar een Ciborium of verhemelte dat het hele altaar overwelft. Het altaar is uit gepolierde arduinsteen vervaardigd en rust op 8 marmeren kolommen die op hun beurt grondvest zijn op een arduinen onderstel. Daarop staat het tabernakel met op de deuren de Griekse letters erop aangebracht: "Alfa en Omega". Jezus is het begin en eind van heel ons leven.

Winterkapel

Links vooraan de kerk bevindt zich de winter-

kapel. Op aanvraag mag u er een kijkje in nemen, het loont zeker de moeite.

Er zijn vier in hout gesculpteerde beeldjes te zien die na een bombardement op de kerk in 1940 van de beschadigde preekstoel werden gered en een in hout gesculpteerde Calvarie van het hoofdaltaar uit de barakkerk.

Vermelden we nog de vondst die men tijdens een opkuis in de Crypte heeft gedaan van 14 houtskooltekeningen van de "Kruisweg" getekend Albert Servaes Orval met data 1935-'37.

Verder zijn in de kerk nog gepolychromeerde beelden van de H. Jozef, het H. Hart van Jezus boven de zijaltaren in een nis en de beeltenis van Maria Ster der Zee die tevens de tweede patroonheilige van de kerk is.

Bronnen.

*Een beetje ruw maar oprecht / Leo Coulier
Sint Antonius parochie-Kerkgebouw. Een wegwijzer voor bezoekers 1999 / Walter Haegebaert*

*Oostende "Stad in zicht" / J.M Theuninck & c.
Vermout*

*Kantoor*directeur R. Rega

Kantoor Middelkerke

P. De Smet de Naeyerstraat, 34C

8430 Middelkerke

Tel. Dir.: 059/31.95.40

Fax: 059/31.95.48

Kantoor Westende

Meeuwenlaan, 24B

8434 Middelkerke

Tel.: 059/31.95.60

Fax: 059/31.95.68

Het complex “El Mar”

Edw. Vlietinck schreef ooit: “Oostende is een stad waar de stenen de tijd niet krijgen om oud te worden.” Wat oorlogen en stormen niet vernietigen, vernietigen mensenhanden”.

Inderdaad, sedert de zestiger jaren hebben mensenhanden in de “Stad aan Zee” veel afgebroken en het uitzicht van de stad vernieuwd. Bij deze renovatiedrang zijn ook gebouwen verdwenen die door hun uitzicht en functie bij de bevolking gekend waren en bij velen in het geheugen blijven voortleven. Zo ook het vroeger complex “El Mar”, een opvallend geel gebouw op de hoek van het St. Petrus- en Paulusplein en de Paster Pypeschool, met aangrenzend de Vrije Visserisschool. Dit complex is nu verdwenen en vervangen door winkelruimten, appartementen en een parochiezaal.

Eigenares van het vroegere gebouw was de “VZW De Zee”, in oorsprong een VZW van de Aalmoezeniers van de Arbeid die hun werkterrein richtten naar de bevolking werkzaam in de visserij en de scheepvaart. De statuten van hun VZW, met zetel in de boulevard Lambertmont 17 te Schaarbeek en met belangrijk doel “la création et la direction, en Belgique et au Congo belge, d’oeuvres religieuses, économiques et sociales...» werden gepubliceerd in het Staatsblad van 21 september 1924. Alle leden van de VZW behoorden tot de Aalmoezeniers van de Arbeid.

In 1937 erfde de VZW een handelshuis aan de oostzijde van het St. Petrus- en Paulusplein en verwierven ze ook enkele aangrenzende gronden om daar een nieuw gebouw op te trekken. In oktober 1937 werden de schoolgebouwen, gelegen in de Paster Pypestraat en eigendom van de “VZW de Parochiale Werken van de Dekenij Oostende”, gewisseld met het huis in de Jozef-II straat 45, eigendom van de aalmoezeniers van de Arbeid. Op 6 januari 1939 werd nog grond verworven door een ruil met de stad; de hoek Paster Pypestraat, St. Petrus- en Paulusplein werd gewisseld voor enkele m2 straat.

Op een oppervlakte van 921 m2 werd door de

aalmoezeniers een nieuw gebouw opgetrokken. De eerste steen werd gelegd op 10 juni 1938 en draagt als tekst: “In het jaar onzes Heeren 1938 den 10den van de junimaand, toen zijn Excellentie Mgr. H. Lamiroy Bisschop van Brugge was, werd door zijn Excellentie den Heer Gouverneur Hendrik Baels den eersten steen gelegd van deze Visserijschool en Visscherijmuseum opgericht door de Aalmoezeniers van den Arbeid met de financiële steun van de Provincie West-Vlaanderen”. Jos. Vierin en Theo De Lee waren de bouwmeesters van het complex, Hendrik Boudolf de aannemer.

De ingang van het gebouw was op het St. Petrus- en Paulusplein. Rechts van de torenachtige trapconstructie rees het drie verdiepingen hoog kloosterpand van de aalmoezeniers omhoog. Links, op de hoek met de Paster Pypestraat, een gelag- en feestzaal, dan twee verdiepingen museumzalen van 27 m lengte waarvan één met een aquarium voor zeevis. Op de derde verdieping was slaapgelegenheden voor zeelieden en schipbreukelingen. In de Paster Pypestraat verzezen de klassen en werkplaatsen van de Vrije Visserijschool, een gebouw van drie verdiepingen hoog en met boven de schoolingang de meer dan levensgrote beeltenis van stichter Pype, een werk van beeldhouwer Karel Demuynck, in 1988 overgebracht naar het plantsoen rondom de hoofdkerk. Met Pasen 1939 was de school en het ganse complex in gebruik.

De eigenlijke bedoeling, oprichting en uitbating van een zeemanshuis, werd nooit ten volle gerealiseerd. De grote spelbreker daarin was wel de tweede wereldoorlog. Vanaf zijn ontstaan was dit complex een zorgenkind voor de VZW. Gedurende vele jaren was El Mar wel de thuishaven van een bloeiende biljartclub. In het kloostergedeelte, dat vrij gekomen was door het vertrek van de aalmoezeniers, werden drie appartementen voor priesters ingericht. Enkele ruimten werden tijdelijk door het St. Andreasinstituut als klaslokalen gebruikt. Moeilijk onderhoud en leegstand van de te

hoge en te grote zalen leidde tot verval van het ganse gebouw. Begin van de jaren '90 was de "EI Mar" enkel nog in gebruik als een parochiezaal. De visserijschool bleef in haar gebouwen tot ze in 1987 naar het VTI verhuisde.

Ondertussen was ook de oorspronkelijke VZW, eigenaar van het gebouw, gewijzigd. In 1954 werd deken E.H. R. Butaye lid van de VZW en werd de zetel overgebracht naar het St. Petrus en Paulusplein nr. 8. In 1955 werden nog enkele priesters tot leden van de Raad van Beheer benoemd. In 1987 werden de statuten vernieuwd en voor het eerst in het nederlands opgesteld. Voorzitter van de raad was deken E.H. Jozef Loncke.

In 1991 startte de nieuwe VZW besprekingen met bouwpromotoren om, in ruil voor 921 m² bouwgrond, een grote zaal, een kleine zaal, een kelderruimte en appartement te bouwen. De Raad van Beheer had drie ontwerpen te beoordelen. Op 15 september werd een akkoord afgesloten met de NV Imsay uit Brussel. Eind 1993 kwam dit bedrijf evenwel in moeilijkheden en werd de start van de werken uitgesteld. In 1995 werd het akkoord overgenomen door

de firma Vanhout. F. Pollet uit Oostende werd de architect van de nieuwbouw waarvoor de bouwvergunning in mei 1996 werd bekomen. Maar ook de firma Vanhout aarzelde om de werken te beginnen. Uiteindelijk werd het project overgenomen door de aannemer-bouwpromotor F. Verhelst en met de werken gestart. De verkoop van de appartementen en handelsruimten liep goed en de bouw vorderde nagenoeg volgens het voorzien schema. Op 1 januari werd de nieuwe, ruime zaal van de St. Petrus en Paulusparochie in gebruik genomen. Ook de appartementen kwamen klaar. Uiteindelijk was de lange lijdensweg van de nieuwe EI Mar achter de rug.

Mit sympathie

Te voet van Holland naar Frankrijk

Zelfs in het verre Salzgitter, ca. 650 km ten oosten van Oostende, voorbij Hannover, is men vol lof over onze kleine kust.

Uittreksel "Salzgitter Zeitung":

Ook in de winter aan te bevelen: wandelen langs de Belgische Noordzeekust

TE VOET VAN HOLLAND NAAR FRANKRIJK

Van Gerhard Opitz

De Belgische Noordzeekust is 66 km lang en reikt van de Hollandse grens tot Frankrijk. Afgezien van drie inkepingen in de kustlijn, Zeebrugge, Oostende-Vuurtoren en de IJzermonding bij Nieuwpoort, strekt het brede zandstrand zich kilometer na kilometer zonder onderbreking van Noordoost naar Zuidwest uit. In de verschillende kuststeden loopt de kustweg parallel met het strand. In de herfst, winter en lente, wanneer het te koud is voor het gewone strandleven, kunnen uitgebreide strandwandelingen zeer interessant zijn, wanneer men, warm gekleed, veel plezier kan beleven aan wind en golven. Bovendien is de zoutige, koude lucht goed voor de luchtwegen en het hart. In tegenstelling tot andere Noordzeekusten vormt die van België toch wel een uitzondering: men kan namelijk heel de kust in etappes bewandelen. Deze etappes kan men naar eigen believen, afhankelijk van weersomstandigheden en wandelervaring, elke dag aanpassen en op elk moment van de dag onderbreken. De reden daarvoor is dat de kusttram, met haar vele opstapplaatsen, een ideaal vervoermiddel is om de mensen gelijk wanneer terug naar hun uitgangspunt te brengen. Wil je de tocht op een later tijdstip voortzetten, dan brengt de tram je weer naar het eindpunt van de vorige etappe. Op

deze manier kan iedereen zijn eigen, individueel wandelschema uitwerken.

Kiest men bijvoorbeeld Oostende als vertrekpunt, dan kan men gemakkelijk in drie tot vier dagetappes de Franse kust bij De Panne bereiken. De IJzermonding bij Nieuwpoort, tegelijk ook de grootste jachthaven van de kust, kunnen de wandelaars met een kleine veerboot oversteken, behalve bij storm en mist en 's middags tussen 1 en 2 uur.

De andere richtingen zijn ook de moeite waard om dagwandelingen te maken. Oostende dient uitstekend als vertrekpunt, want het is de grootste stad aan de Belgische kust. In de centraal gelegen winkelstraten bevinden zich een groot aantal winkels mocht het weer eens tegenvallen. Bovendien beschikt Oostende over heel veel hotels, uitgerust met overdekt zwembad of tenminste sauna en whirlpool. Aan de visserskaai, waar men de meest verse vis kan kopen, staan talrijke verkoopsstalletjes met een grote waaier aan visspecialiteiten, o.a. gekookte "wullocks" (zeeslakken) en de beroemde Oostendse garnalen. Verschillende restaurants, rechtover de vissershaven en in de stad, bieden een voortreffelijke keuken in alle mogelijke prijsklassen.

Bron: Salzgitter Zeitung

Publiciteitstarieven

Gidsenblad

"Lange Nelle"

1/1 A4-blad = € 75

1/2 A4-blad = € 50

1/4 A4-blad = € 25

Boxegem

In onze XXe eeuw raakte het landelijke Mariakerke dichtgebouwd tot een rustige woonwijk. Alleen een drukke handelskern tussen de Nieuwpoortsesteenweg en de Groenendaallaan trekt voortdurend bezoekers naar de warenhuizen Unic, Gamma en De Beste Koop. Van uitzicht een ziellose asfaltwoestijn en de gejaagde klanten komen er allerm minst zoeken naar vervlogen romantiek. Toch vindt men juist dàar enkele sporen van de buurtgebonden bedrijvigheid die er heerste tijdens de Belle Epoque en rond 1960 nog niet helemaal verdwenen was.

Met de aanleg en de bloei van de Wellingtonrenbaan ontstond immers de nood aan gepaste stalling voor de 400 à 500 renpaarden die jaarlijks per trein en tram voor de zomermaanden naar Oostende kwamen. Ook hun berijders en verzorgers behoefden een tijdelijk onderkomen. De vetbetaalde jockeys "à la mode" eisten natuurlijk een duur pension in de stad en lieten het dagelijks afrijden over aan ondergeschikten die te Mariakerke op kamers logeerden. De haveloze stalknechten uit het Vlaamse achterland moesten maar genoeg nemen met een brits tussen de poten van het verweerde raspaard dat zij de eer hadden te mogen wassen en roskammen. Voor hun kostbare dravers en lopers bleven de adellijke eigenaars wel uitermate veeleisend: een gecapitooneerde box bleek net goed genoeg.

De snuggere Mariakerkenaars bemerkten vlug hoe ze aan die bezoekers een dik gesmeerde boterham konden verdienen. Weldra hielden de boeren hun weilanden ter beschikking van de vierpotige .. (pardon! vierbenige !) gasten en enkele welstellenden vermoedden een goede belegging in het bouwen van lange rijen comfortabele boxen. Buren van verderop kookten natuurlijk dra van afgunst om zulk gemakkelijk profijt en begonnen te spotten met dit welverend "Boxegem". Die plastische benaming raakte later in de nével van de recente geschiedenis verdampt, maar blijft gelukkig nog op één plaats openbaar vermeld.

Op het nummer 282 van de Nieuwpoortsesteenweg ontmoet de kalmere wandelaar, die op wat anders let dan het helse verkeer, het café "Boxegem"; een pand met wellicht de mooiste

Art-Déco gevel van Mariakerke en fier gedateerd met het bouwjaar 1930 in de kroonlijst. Ook een paar andere cafés herinneren ons aan dat bloeiend verleden: vooreerst café "Derby" (maar die naam verwijst wellicht naar de nabij gelegen Derbylaan). Die brede dubbellaan ligt op de bedding van de voormalige smalle aarden oprit naar de boerderij Petry, een polderhoeve "met 4 paarden". Die ouderwetse uitdrukking gaf een maat van de uitgestrektheid van de landerijen op de zware zeelei.

Op de hoek van de Esdoornlaan staat ook het café "Maes Pils" wel een zeer banaal opschrift, dat verwijst naar de eerste uitbater en eigenaar Jules Maes. Die ondernemende man verkreeg indertijd zo vlug vermaardheid, dat zijn café niet eens een officiële naam nodig had en uitgroeide tot het rendez-vous bij uitstek voor Jockeys en verzorgers.

Het derde beroemd, maar nu verdwenen, café lag naast de huidige oprit tot de warenhuizen. Bovenaan de woning nummer 669 prijkt haar bouwjaar: 1907; dat huis herbergde vroeger een café dat driemaal van naam wisselde, maar altijd eigendom bleef binnen de familie Vandenhouwee. In zijn glorie tijd pronkte het met een deftige Franse naam: "Bellevue" (1907-1935). Na de grote crisis van het interbellum dachten veel gedupeerden hun verloren vermogen terug te winnen met kansspelen en daarom kreeg het een ludieke naam: "Die wint; die lacht !". Wellicht werd er niet zoveel gewonnen, maar in ieder geval zal men er heel wat hebben afgelachen. Met de ellende van de tweede wereldoorlog verviel het terug in de oude ernst en tot zijn opheffing in 1992 heette het café: "In den Welkom", uitgebaat door Jozef Vandenhouwee, een kleurrijk figuur die er vandaag nog woont. Naast het verhuren van logement in het seizoen kwam hij er ook aan de kost als voerman. Aanvankelijk waren zijn karren bespannen met lichte pony's, nadien met steviger paarden, die in modernere tijden gemotoriseerd werden. Nu geniet de 79jarige van zijn oude dag op zijn bakermat die hij halsstarrig uit de klauwen van de kapitaalkrachtige buren weet te houden. Wel put hij voor iedereen gul uit zijn schat aan herinneringen uit de tijd van

Boxegem en daarvan maken wij in dit artikel ook dankbaar gebruik.

Sappig vertelt Jozef hoe vroeger heel de buurt in de zomer rijk leefde van het paardenvolk, evengoed de boeren als de horeca en de middenstand. Lijzig fluistert hij er nog eventjes tussen neus en lippen bij: "ook het jong vrouwvolk!". Niets menselijks bleef de Mariaker-kenars dus bespaard; maar over dat werelds aspect past hier slechts de mantel der liefde.

Op de plaats van de huidige "Beste Koop" stond de brouwerij "SAFCO", die haar bier voor een deel betrok van een zusterbedrijf op het Hazegras. Daar hoorde een bloeiend café bij: "den Tap", ooit bediend door een bekend ASO-speler:

Raymond Quintens. Later betrok de onderpastoor van de nabije "Barak" een deel van het huis, niet bepaald de meest aangewezen woonst voor een geestelijke! Boze tongen kletsen zelfs over een weinig verheffend incident, waarbij de eerwaarde heer, wellicht beneveld door de dampen die in de brouwerij waren blijven zweven, in minder eerbiedwaardige toestand tussen de tramsporen werd opgeraapt!

De verdwenen hoeve ten zuiden van de "Welkom" verkreeg ook vlug een rendabeler bestemming en de eigenaar Mr Serruys bouwde er ruim 120 boxen bij. Sedert hun recente afbraak dient de grond tot parking voor de Gamma, maar de zuidermuur van de stal staat nog overeind en dient tot buitenmuur voor het warenhuis. Daarin tekenen zich trouwens duidelijk de toegemetste raampjes af. Ook paste Mr Serruys het woonhuis aan tot verblijf voor jockeys en dacht daarmee de scheefgezakte polderhoeve op te waarden tot het prestigieus klinkende: "Hotel Prince Albert", dat na het seizoen tot zijn eenvoudige gedaante herviel als stalmelkerij en kolenhandel.

Op nog meer plaatsen in Mariakerke verzezen boxen: een tiental in de Passchijnstraat en een vijftiental bij Vandycke, op de Nieuwpoortsesteenweg dicht bij de Aartshertogstraat, waar tot voor kort de jeugd een klimmuur besteeg.

Ook naast Jules Maes verzezen een dertigtal boxen in de huidige Esdoornlaan (die vroeger Engelandstraat heette). Daarvan kan men nog de oorspronkelijke buitenmuren bewonderen vanuit de Wilgenlaan. Binnenin glimt er nu gemotoriseerd blik waarvan de verderfelijke uitlaten de zoetzure geur van de paarden reeds lang verdrongen hebben. Noordelijker in de voormalige Engelandstraat lagen de oesterputten van Janssens, met de "Bains chauds" en daaraan stonden ook een tiental boxen aangebouwd.

In de Duinenstraat tegenover de BZIO (nog steeds de IMBO in de volksmond) bemerkt de passant vandaag nog een dubbele rij boxen achter het atelier van kunstschilder Odent. Ooit bouwde de familie Van Iseghem er meer dan vijftig en verkocht die later aan wijlen de bekende hartspecialist Dr Merlevede. Een kleinere groep van 7 à 8 boxen stond in de Dorpstraat op de eigendom Deketelaere. Tot onlangs vormden zij de "Ranch", een Westernachtig bouwsel waarin pseudo-cowboys Lucky Luke kwamen spelen. Ook raakte de hoeve Kesteloot (op de plaats van de grote kerk) als eigendom van Serruys ook vlug ingeschakeld in het paardencircuit.

Heel dit bruisend seizoenleven van de Belle-Epoque werd brutaal onderbroken door de eerste wereldoorlog en kwam nadien slechts

schoorvoetend weer op gang. De gronden ten noorden van de Nieuwpoortsesteenweg bleken ondertussen veel meer waard als bouwgrond en Boxegem moest het daarop meer landinwaarts gaan zoeken. De terreinen bij het oefencircuit pasten trouwens beter voor de stalling van renpaarden en sedert de tweede wereldoorlog liggen alle activiteiten in verband met de koers daar samengebald.

Dit poldergebied tussen de Nieuwpoortsesteenweg en de Prins Roselaan behoorde bij Mariakerke tot de fusie in 1899 en werd dan bij Stene gevoegd tot Oostende ook deze deelgemeente annexeerde. Die gronden konden ondertussen evenmin aan verkaveling ontsnappen en vormen nu de "Nieuwe Koerswijk" met haar eigen Sint Franciscusparochie. De straten kregen er aangepaste namen van algemeen bekende hippodrooms: (Waregem-, San Ciro-, Spa-, Stokkellaan enz.). Als oudste verkeersader geldt wel de Prins Roselaan op de bedding van een middeleeuwse aardeweg die ooit dwars door de drassige polder tot Wilskerke kronkelde.

Meerdere groepen boxen verrezen weldra kriskras aan beide zijden van deze straat met ertussen de onvermijdelijke cafés zoals "Mon Rêve", "Longchamps" en zelfs een uitzaaiing van de bekende "Moeder Siska". Daarvan blijft nu alleen het goed beklante café "Prince Rose" over, omdat het behoort tot het complex dat de KRO "Koninklijke Renvereniging Oostende" daar bouwde in de golden sixties onder het voorzitterschap van Mr Serge de Kerckhove d'Exaerde. Het omvat twee groepen van respectievelijk 26 en 50 boxen die bij hoogconjunctuur allemaal verhuurd worden, maar tijdens crisisperiodes weinig opbrengen. Zo dreigde het complex ooit in de rode cijfers te verzinken.

Kleinere groepen boxen ("een koer" in het jargon van de paardenliefhebbers) behoorden aan zelfstandigen, maar veel hiervan verdwenen of werden verbouwd tot garages. Zo staan bekend:

- Julien Ryheul met 12 boxen.
- Familie Francois met 15 boxen op twee locaties, o.a. waar nu werkplaatsen voor montage van radiatoren staan.
- Een gepensioneerd gendarm: David, bijgenaamd: "oliemarchand" bezat de mooiste koer met 20 boxen; maar de Brouwerij Opstaele kocht alles op en bouwde er een bierdepot.
- Ward Tournoye, eerst herbergier op de hoek van de Aartshertogstraat bouwde een

twaalfstal boxen en verkocht die later aan Duhein, bijgenaamd "de busboer". Die bezocht met volharding het nabije café "Longchamps" en stierf er zelfs schielijk aan de toog. Spotters uit de buurt vertellen nu nog: "Hij moet nog altijd zijn laatste pint betalen!"

- Een andere Ward, Devriendt bouwde er ook een tiental die door de kleinzoon tot garages zijn verbouwd.

- Julien Dreyfus speelde ooit concierge in het prinselijk huis Osterrieth en plaatste zijn spaarcenten later in de bouw van een twaalfstal boxen.

- Vandenberghe werd als landbouwer onteigend en kreeg ter compensatie een baantje bij de stadsdiensten, maar baatte met het ontvangen geld nog een koer uit met 16 boxen.

- Ook de grote koer van Frans Tournoye met zijn 53 boxen sneuvelt in de strijd met de auto en wordt garage.

Die algemene teloorgang volgt niet alleen uit de economische terugval, maar sedert de aanleg van de autostrade is ook de behoefte aan stalling verminderd, want de renpaarden pendelen nu zeer vlug per vrachtwagen naar ieder koers-evenement.

Dat nadeel ondervond Frans Dutrilleux pijnlijk in de zeventiger jaren. In 1962 had hij 25 boxen opgetrokken op grond gekocht van Georges Maddelein en genoot lange tijd de gunst van een belangrijke vaste klant: Madame la Marquise de Murgas uit Braine l'Alleud (Eigenbrakel) die iedere zomer 25 paarden bij hem kwam stallen. Met de recessie liet deze dame het afweten en de boxen dienden tot niet veel meer dan een winterverblijf voor strandtenten en billekarren. Dat vermocht het verlies niet te compenseren en in 1977 verkocht de weduwe Dutrilleux alles aan het koppel veeartsen Dr Dryepondt-Kesteloot, beiden uit Mariakerke, die terplaatse reeds in 1974 een praktijk hadden opgestart, sedert 1983 uitgebreid met vennoot Dr Coudron. Het sympathieke drietal heeft met jeugdige moed het geheel uitgebouwd tot moderne paardenkliniek waarin zij op de kostbare patiënten zelfs inhalatieanesthesie toepassen. Iedereen wenst deze onderneming veel succes, want zij betekent een verjonging van de oude bedrijvigheid in Boxegem.

Oostende in de jaren dertig: het Schipperskwartier

In de tijd dat de Sjah van Perzië nog naar het Palace Hotel kwam en de Baron de Rothschild naar de Osborne, werd ik geboren in de algemene van het staketsel.

De Hofstraat was mijn prille tehuis in een gemeubelde flat op enkele stappen van vaders werk. Toen bestonden noch zon- noch feestdagen in het hotelwezen en een dag was een eindeloos geloop tussen zes uur 's morgens en een put in de nacht. Het restaurant dan even in de namiddag kunnen verlaten was een heerlijke luxe en veranderen van hemd een hemels verpozen. En dat kon alléén is als je dichtbij woonde.

Mijn herinneringen aan deze buurt dateren echter van later, toen we reeds bij mijn meetje en peetje inwoonden en moeder plichtsgetrouw elke mooie dag van het seizoen met vers hemd en "Eau de Cologne" naar 't klein strand trok, surrogaat van het flatje, gekoppeld aan een hapje lucht en zon voor mij.

We leerden er een vissersfamilie kennen en in de kalme seizoenen werd in de langere werkonderbrekingen een kaartje gelegd én meteen de basis van mijn liefde voor het Oostendse visserskwartier. In de Schippersstraat was ik eerder zelden al heb ik er óók geravot met het kleine grut dat vloeken en ketteren kon vader ter ere en moeder tot ergenis. Alhoewel ik ook vele moeders heb gekend die niet moesten onderdoen voor hun "bastaard" op zee!

Ik ben echter meestal een eenzaat geweest, kuierend aan de voet van de dijk tot aan het Kursaal of de Drie Gapers, gretig kijkend en luisterend naar al wat het waard was. En dat was toendertijd héél wat, gaande van de "fine fleur" met de anjer in het knoopsgat tot het dorp-in-het-zwart-naar-zee. Op afstand heb ik er de heerlijkheid van het avondvertier meege maakt achter de verlichte ramen van het Casino, maar ik kende ook elk pishoekje onder de barokke façade en elke uitgekankerde baar in de zeedijkreele en ook elk plekje van de golfwering waar je lekker glijden kon op d'arduinen helling.

Elke week mocht ik ook één namiddag mijn kennis verrijken in 't cinemaatje Studiac, een

zusterzaaltje van de Forum. Een geladen programma voor een stuk van vijf franken: een documentaire uit de grote wereld, een komische prent of een snotterige cowboy met verliefde indianen, het journaal met toendertijd heel wat beelden uit het opkomende Hitlerrijk met zijn hoogdravend, Wagneriaans gedoe, en klap op de vuurpijl dan nog twee tekenfilmmpjes. En als 't buitent slecht weer was en je had geen zin in wandelen, kon je heerlijk blijven zitten. En geen mens die je lastig viel, want het zat toch nooit vol zoals later na oorlog II, waar je file schuiven moest.

Tekening Regnier De Herde

En dan had je daar de trap met de ontelbare visserssloepen en het korrewerk op de kaai met de doordringende touwgeur doorheen de vlijtige handen. En vertellen moesten ze om het eindeloos werk zin te geven: van de IJslaanvaart en de verraderlijke rotsen bij de grote doorvaart, van al hun kleine en grote miseries, van de volle pangers en de schep geld bij elke thuiskomst verdwijnend in grootdoenerij van 't kan niet op... gouden klokken voor 't wijf en vette boulie voor de soep... en bovenop een vent die niet uit de kroeg is thuis te houden. Dan maar vlug weer 't zeegat in, weg van de beloften en van 't zich uitleven na weken uitsloerij, zegge de roep van de zee!

Na zo een portie levenswijsheid kon je dan zalig aan je eigen roep voldoen door onder 't staketsel door te gaan en verfrissend de wind van tussen de reuzenbalken op te snuiven en je dronken te ademen aan de geur van mosselen en algen.

Oostende vervroegt zijn dageraad (2)

2. EEN “NIEUWE STAD” VERVROEGT ZIJN DAGERAAD.

De Hertog van Bourgondië, Filips de Stoute, die zelf ter plaatse kwam om de verwoestingen en het landverlies vast te stellen, staat in 1395 toe dat het grondgebied van Oostende uitgebreid wordt.

Het Brugse Vrije schonk 127 gemeten, de Proosdij van St. Donaas 137 gemeten en 61 roeden van het Standaertambacht, gelegen te Mariakerke en Bredene, de hertog zelf 16 gemeten duinenland ten N-O en 0 van het nieuwe grondgebied. Samen 275 gemeten 61 roeden, ongeveer 121 ha. Dit gebied ligt grotendeels binnen de parochie Ste. Catharina (eerste maal vermeld in 1265), een deel in parochie Bredene.

In 1394 reeds werd door de stad Oostende met de deken van Oudenburg (dekenaat van Oostende-ter-Streep en Ste. Catharina) en de prior van Bredene de mogelijkheid onderzocht om buiten het bedreigde gebied een nieuwe parochiekerk te bekomen die zou opgericht worden in het gebied van Ste. Catharina (De abdij van St. Riquier, met priorij te Bredene, zou initieel ook het patronaat over deze kerk gekregen hebben). Er blijkt heel wat betwisting te zijn geweest (de inkomsten van een zelfstandige parochie, met “personaatsrecht” of het “patronaatschap” van een parochie waren niet te versmaden).

Door pauselijke bulle werd in 1434 toestemming verleend een nieuwe kerk te bouwen, mét kerkhof, wat inhield dat het een eigen parochie betrof. In 1440, bij vonnis van Rome, werden de aanspraken van de ‘prochiepape’ van Ste. Catharina en van de abt van St. Riquier verworpen.

Begin 14de eeuw werd de nieuwe stad opgetrokken volgens een planmatig geometrisch stratenplan, met een nieuw marktplein, stadhuis en verkoophalle. De nieuwe kerk werd opgericht in 1438, de toren in 1478.

Oostende wordt een bloeiende vissers- en handelsstad, die kaakharing tot ver buiten de grenzen uitvoert. Stormen, zeevloed, gebrek aan onderhouds- en herstellingswerken aan de dijken en waterwegen gaven weinig bescherming voor de vissersvloot of belemmerden het vervoer te water naar het binnenland.

Ondanks jaren tegenwerking van Brugge kwa-

men er toch nieuwe vaartwerken, en bij vergunning van Filips de Goede op 27 december 1445 werd toegestemd een haven ‘te graven’, vanuit zee toegankelijk. Dit was blijkbaar vlug geklaard.

Het Leed (waarschijnlijk oude bedding van de Terstreepvliet) werd uitgediept, de dijken en duinen werden doorbroken en een verbinding met de (latere) Havenvliet gemaakt. Het dok scheidt de ‘oude’ en ‘nieuwe’ stad.

Stormen brengen geregeld veel schade toe aan haven en kaaihoofden en er zijn geregeld twisten over kosten van herstellingswerken tussen de stad en het Woutermansambacht. Dit is vooral met betrekking tot de Oostzijde (N-O), vallende onder het Oostschependom, waar een zwakke plek is en de zee soms binnendringt.

In die uithoek van Bredene ligt, door de overstromingen en diverse werken, de grens niet erg vast, alhoewel men er in 1397 een paalsteen had geplaatst om de scheiding aan te duiden. In verschillende oude documenten wordt het later verzwolgen vissersgehucht Blutzyde aangehaald. Het zijn meestal rekeningen van werken voor het verstevigen of herstellen van dijken.

Bijvoorbeeld:

- in 1477: ‘Item, ghezonden de 28 in september Vincent Witte, scepem, te Blutzy met menichte van spaniers (=delvers) jehens de nood van de zee’.
- in 1479: ‘Hoge vloedden waarbij de zee bij nacht inbrac te Blutzy, een plaats nabij de stad gelegen’.
- In 1556 is er een overeenkomst tussen het bestuur van Oostende en van het Brugse Vrije voor het aanleggen van een nieuwe dijk aan de landzijde en het ‘herstellen’ en onderhouden van de zeeduinen ‘omtrent den Oosthende van ‘t schependom derzelfder stede up ‘t land van den Vrije in ‘t gehuchte ghenampt ter Cuere ofte Blutsie’ (‘Ter Cuere’, waarschijnlijk van ‘buiten ter Cuere’, zijnde het ‘nieuwe cueregerichte’ van Oostende bij de grondgebieduitbreiding van 1395).

Hoe zag Oostende, nieuwe stad, er toen uit en welke waren de oostgrenzen?

In opdracht van Filips II, met strategisch doel, tekende de geograaf Jacob Roelofs van Deventer een plan van Oostende omstreeks 1560.

VLIETINCK publiceerde een reconstructie met

vergelijking toestand eind 20ste eeuw, hernoemen door VERHULST. (Zie afbeelding en bijgaande tekst hiernaast) Pieter Pourbus schilderde rond 1562 een kaart van het Brugse Vrije, die ondermeer de omgeving van Oostende schetst. De ommeloper van 's Heerwoutermans-ambacht van 1559 geeft de schrijving van de begin-indeling en begrenzing.

De oostgrens wordt gevormd door de Keignaartweg welke van de (zee)dijk naar Zandvoorde en Oudenburg voert.

Vanuit de 'Oostpoort' in het verlengde van de Langestraat, loopt de weg over 'doorlaten' van de oostsluis, met houten bruggen, door de twee armen van de stadsvliet. Deze is in verbinding

met de havenvliet, waarlangs (Z-O) de Hoge Dijkweg of Zuiddijk, die de Keignaartweg kruist ter hoogte van het actuele zeezewendok. Er is bewoning met de Oostmolen (of buitencuere-molen). Ten noordoosten aan het einde van de Noorddijk staat de galg. De weg loopt door op de Nieuwe (of Bredene) Dijk, verder de Duinenweg ('Duneslag').

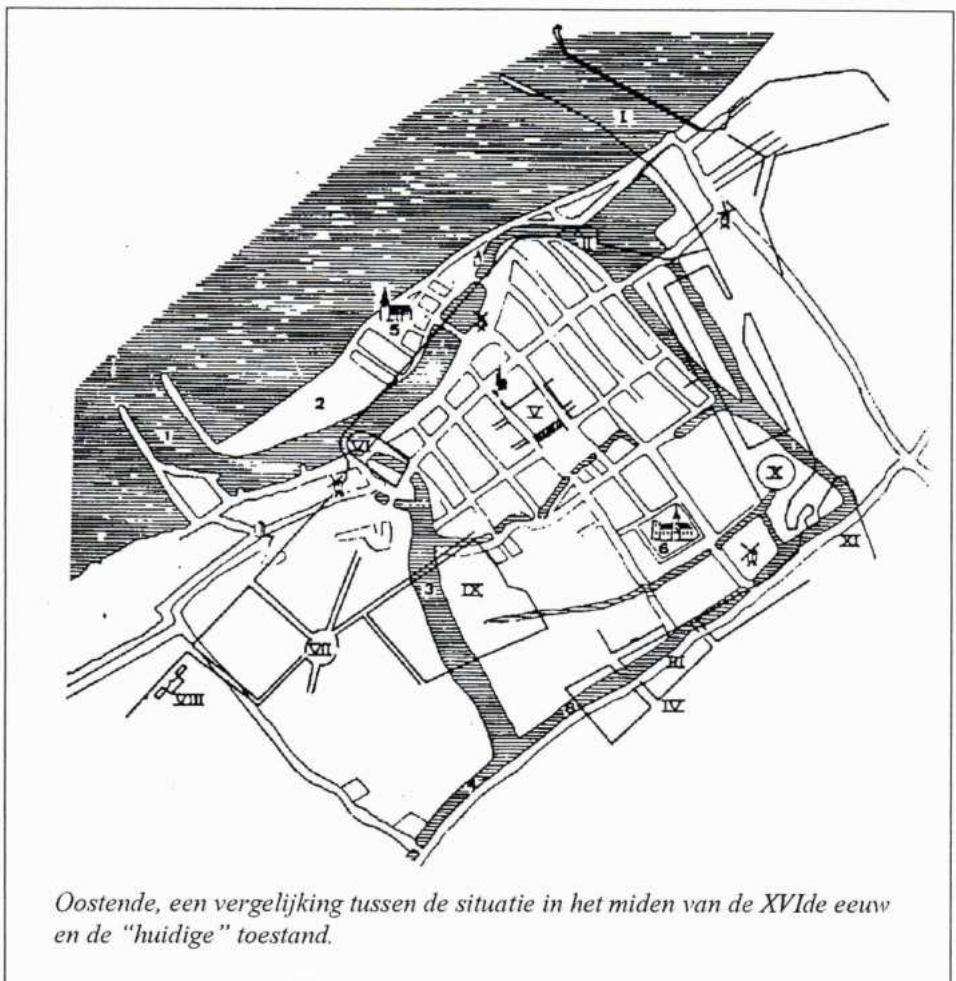
De 'Nieuw Dic' is een 'slapersdijk', aangelegd in 1556 (zie hoger), gezien de duinen en (Grave Jan's) dijk op die plaats in slechte staat waren.

VERGELIJKING TUSSEN DE SITUATIE IN HET MIDDEN VAN DE XVIde EEUW EN DE 'HUIDIGE' TOESTAND.

Tekening gepubliceerd door A. VERHULST, *Het landschap in Vlaanderen in historisch perspectief*, Antwerpen, 1965, blz. 49 (AR, fotoverzameling, nr. 6282), op basis van de reconstructie gepubliceerd in E. VLIETINCK, *Het Oude Oostende en zijn Driejarige Belegering (1601-1604)*, Oostende, 1897, blz. 146-147.

A. Legende van de oude stad (in Arabische cijfers).

1. Ingang van de haven, gelegen ten Westen van de woonplaats, ongeveer ter hoogte van de huidige Van Iseghemlaan. Het graven van deze haven werd toegestaan door Filips de Goede, hertog van Bourgondië en graaf van Vlaanderen, op 27 december 1445.

Oostende, een vergelijking tussen de situatie in het midden van de XVIde eeuw en de "huidige" toestand.

2. Het gedeelte van de oude stad en de oude haven die in zee verdwenen zijn.

3. Kanaal genoemd *Havenvliet* of *Groote vliet*, dal de haven met de *Nieuwe Oostendsche watergang* verbond.

4. *Nieuwe Oostendsche watergang*, gegraven vanaf 1443, verbond de *haven* met het waterwegennet van het hinterland en werd in de XVIIde eeuw de *St.-Catharinakreek*.

5. Oude parochiekerk van de XIde eeuw, gesloopt in 1579, de toren werd eerst neergehaald in het begin van de XVIIde eeuw.

6. De nieuwe kerk, gebouwd in de XVde eeuw, ter ere van de H.-Petrus en Paulus, meermaals in de loop der volgende eeuwen verwoest; ze brandde af op 14 augustus 1896 en werd heropgebouwd van 1903 tot 1907.

7. *Vierboet*, oude vuurtoren.

8. Kanaal genoemd *Havenvliet*, ten Zuiden van de stad.

B. De huidige stad, gereconstrueerd (legende in Romeinse cijfers).

I. Ingang van de haven.

II. Ligging van de oude vuurtoren op de dijk. III. Havendokken.

IV. Station.

V. Wapenplein.

VI. Casino.

VII. Leopoldplaats.

VIII. Koninklijke villa.

IX. Leopoldpark.

X. Plaats van de vroegere vismijn.

XI. Havenstation.

De huidige zeedijk is weergegeven door de lijn die de punten II, VI en VIII verbindt.

3. FORTIFICATIES; DE DOORSTEEK EN ANDERE INNUNDATIES ROND... EEN ZEESTAD

In tegenstelling met andere steden had Oostende geen stadsomwalling voor het laatste kwart van de 16de eeuw. (Oorspronkelijk van militaire betekenis waren ze later belangrijk voor de juridische betekenis van een stad en nog later waren het tolgrenzen.) Wel was de stad ongeveer afgebakend door waterwegen en dijken en is er sprake van poorten, eerder een stenen bouwwerk van de bruggen (sluizen) die toegang verschaften tot de stad.

De eerste versterkingen worden aangelegd door de Spanjaarden (±1572), nadien, wanneer Hollandse en Engelse troepen ("Staatsen", "Geuzen", de "Protestanten") zich in de stad vestigen worden steviger bolwerken opgeworpen.

Voor een betere verdediging van de stad worden

in 1584 de oostelijke duinen geslecht en de dijk gordel doorgestoken. Het is de "doorsteek" of "vloeiing" of "coupure" waardoor De Geule ontstaat

Door de werking van de getijden en de stormvloeden wordt geleidelijk een groot gebied rond Oostende geïnnundeerd en worden brede krenken met vertakkingen uitgeschuurd. Deze zee-inwerking en de verdedigingsstellingen, fortificaties en verbindingswegen rond de stad, opgeworpen door de belegeraars, zullen voor lang de omvang van de stad en het uitzicht errond bepalen. De zee spoelde echter veel terug weg.

De stad werd bijna volledig vernield. Het oude "Oostende-ter-Streep" verdwijnt volledig, evenals de "Westerhaven".

Dankzij voorrechten wordt de stad snel terug opgebouwd.

(Zie illustratie onderaan: plan SANDERUS anno 1641)

(Wordt vervolgd)

a = S. Pieters

André de la Croix, Luikenaar en ex-navigator bij Sabena, vertelt...

Toen ik het leger verliet in het begin van 1946, bij de demobilisatie, heb ik een tijdje op een bureel gewerkt. De ondervinding die ik daar opdeed, heeft mij ervan overtuigd, dat dit nooit, maar dan nooit, het soort leven was, dat ik in mijn hart zou dragen.

OP VISVANGST

Na mijn avonturen als oorlogsvrijwilliger gedurende de veldtocht in Duitsland en Tsjecho-Slowakije had ik er rap de buik van vol, van al dat vervelende werk op het bureel. En zo gebeurde het, dat ik met een vriend er op uittrok naar de kust. We kwamen terecht in een kroeg ergens aan de haven, en geraakten aan de praat met enkele vissers. Na dit gesprek had ik er wel zin in. Ik wilde dit ook graag eens proberen. Enkele dagen later zei ik dus "tot ziens" aan mijn baas en zat zo op de trein naar Oostende.

In die tijd, in 1946, vroeg men niet de ganse tijd en bij elke gelegenheid naar je diploma's en certificaten en daarom, vraag me niet naar de omstandigheden, maar korte tijd daarna zat ik goed en wel aan boord van een "IJslandvaarder", een stoere visserssloep, was het nu de 0.323 of de 0.121? Ik weet het niet meer, en evenmin de naam schiet me nog te binnen. Één feit is zeker, we gingen vissen in de Ierse wateren en hadden twee dagen nodig om daar aan te komen.

Het leven aan boord, voor een jonge landrat op zijn eerste reis, is rap verteld. In het kort samengevat: DE BOOT WORDT DE GANSE TIJD DOOREEN GESCHUD ALS EEN PRUIMENBOOM; matrozen werpen de netten uit, trekken ze weer op, sorteren de vissen en gooien die terug in zee die niet goed genoeg zijn, zij die overblijven, de "goeie", worden in het ruim gegooid, waar twee mannen ze op het ijs stapelen; er wordt overboord gespuwd en gebraakt, dan weer terug de netten in zee, en zo gaat dat door.

Dag en nacht gaan de netten op en neer. De bemanning tracht wat uren slaap bijeen te graai-

en, helemaal gekleed en helemaal nat. Iedereen eet een brok als hij er de tijd voor heeft. Alles smaakt, ruikt en doet denken aan vis. Aan mijn polsen heb ik kwetsuren en korsten van het voortdurende schuren van de natte, rauwe mouwen van mijn waterdichte vest. Waterdicht? Het water passeert toch, en overal wonden die worden opengereten en overvloedig besprenkeld met het koude, zoute zeewater.

En zo gaat het maar door, iedere drie uur, voor eeuwig en altijd, zo lijkt het mij, tot de kapitein oordeelt dat er genoeg vis ligt in het ruim om naar de haven terug te keren. Een mooi moment voor de matrozen om "schoon schip" te maken, het dek te spoelen en zich eindelijk een beetje te ontspannen.

Als ik me goed kan herinneren, duurde de reis een achttal dagen. Op het einde van die week op de boot, terug op de weg naar Oostende, komt mijn maag eindelijk tot rust, vermindert de zeeziekte en is het eindelijk gedaan met het afmattende werk aan de netten, gedaan ook het wakker schudden in het diepste van de slaap, ieder twee of drie uur, als men verdwaasd is van een vermoeidheid zonder einde.

Maar dan, in de trein naar Brussel, hoe ongehooflijk het ook schijnt, daar is die zeeziekte weer. Gewoon mijn gestel dat niet meer gewend is aan de kalmte en het rechtlijnig comfort van een treinreis. Dan laat ik toch maar liever dit ondankbare bestaan aan de mensen van Oostende, de mensen van de zee, liever dan aan de Luikenaar die ik ben. Toch heb ik grote bewondering voor deze vissers en zeelieden. Hun karig loon hebben ze wel verdiend! En nu nog, iedere keer dat ik op restaurant ga en vis bestel, gaan mijn gedachten uit naar deze dappere mannen die zo hard werken om die vis in hun net te krijgen.

Ikzelf heb mijn carrière voortgezet als officier bij de handelsvloot en later als navigator bij Sabena.

(Uit het Frans vertaald door Rik Lemmens)

Tien dagen in de hel der Afrikaanse wildernis (3)

Ons gidsend lid Jaak Fonteyne maakte in 1958 als para-commando een 'Overlevingstocht' mee in onze toenmalige kolonie Congo. Daarover schreef hij toen een boeiend verslag, dat we integraal publiceren.

Om 9u.15 komt de instructeur overgevlogen zoals hij beloofd had en onmiddellijk vertrekt de witte vuurpijl. Alles O.K.

De aap is gevierendeeld in een plasticen zak verdwenen. Een der mannen wipt nog eventjes achter dekking en de rij vertrekt. In het bos dat we volgen ontdekken we de resten van een pas gedoofd vuur.

Om 11u.45 vinden we eindelijk water, terwijl heel in de verte een auto hoorbaar is. Twee man die op verkenning gaan vinden geen water tussen ons punt en de baan.

We slaan tenslotte ons laatste bivak op in een diepte in het bos bij een beekje. Na de opgedane ondervinding gaan we natuurlijk eerst goed rondsnuffelen en worden alle droge bladeren weggeduwd en verbrand. Toch zouden enkele mannen een andere plezante historie meemaken, die der jeukbomen. In de brousse en de wouden zijn er verschillende soorten bomen en planten, die heel fijne zaden uitzenden met de wind, onzichtbaar, maar die ge des te beter voelt, een felle jeuk op armen en benen, iets zo plezant als een miereninvasie, alleen duurt het plezier wat langer.

De ene helft van het aapje wordt gebruikt om soep van te maken terwijl de andere helft wordt gebruikt voor morgen. Een der mannen heeft de acht dagen dat we al weg zijn niets binnengekregen. Hij staat daardoor natuurlijk flauwer en kan soms nog lastig zijn. Doch we helpen hem zoveel mogelijk om zijn lastige momenten te vergeten.

Er moeten krachten verzameld worden voor overmorgen. Dus: rust, verveling, vliegen, muggen. Kruip in je slaapzak, ge stikt er van de hitte; lig er op, ge wordt zot van de vliegjes. Welk een verlossing is het ten slotte als de nacht komt en de vliegjes het aftrappen. Door het feit echter dat het donker is kunt ge niets doen en doordat ge niet moe zijt kunt ge niet slapen. Als troost dus: wachten gelijk de duivenliefhebbers, wachten tot de twaalf uren duisternis voorbij zijn.

Ten slotte is er de laatste dag. Nog 24 uren wachten, rusten en vervelen en dan het einde:

de morele proef.

Deze nacht, vertelden de mannen, was er tot tweemaal toe een kolonne mieren gepasseerd tussen Jef en de Jos. Deze laatste had het gezien en die durfde zich niet bewegen voordat de groep voorbij was, gelukkig zonder aan te vallen.

De negende dag

En we keken naar ons werk en we zagen dat het goed was. Het was de negende dag en we rustten uit. Morgen de tiende, de dag van de overwinning, de dag van de aankomst, de dag van de rijstpap...

Nu moesten we nog 24 uur zien om te krijgen. Wat langer slapen dan gewoonlijk, want het is slechts 's morgens dat een mens gewaar wordt dat hij niet uitgeslapen is. Doch rond 8 uur wordt het toch te machtig en een voor een geraken de slaapzakken leeg. Een paar zitten al te janken van verveling, maken water met een soepnaam, gaan jagen, luieren of vervelen zich. Jacky, Jef en onze drager gaan naar het punt Y om instructies te halen voor morgen. Onze zwarte helper krijgt er zijn loon en keert terug naar zijn dorp. Ik zelf ga vissen, d.w.z. een klein beekje dam ik af op twee plaatsen en met een doos schep ik het leeg. De buit bedraagt, na een drietal uren werk: een krabbetje ter grootte van een duivenei, twee vissen van 5 cm. "groot" en vijf visjes tussen 1 en 3 cm.

Het krabbetje wordt levend gekookt en wordt mooi rood, terwijl we de visjes een stokje door de ogen steken om ze boven het vuur te roken.

's Namiddags beginnen we de voorbereidse- len tot het feest van morgen. De geweren, eetketels en lepels worden voor de eerste maal gepoetst zoals het moet, aan de kant van het beekje met water, zand en staalwol. Om de meeste kogels weg te krijgen houden we dan nog wat schietoefeningen.

Als het wat kouder wordt krijgen we bezoek van de mannen van de Mi-ploeg. Er is een oudstroker bij en die heeft tien apen uit de bomen geblazen. En wel met een simpele taktiek: die beestjes hebben namelijk de vrouwelijke eigenschap fel nieuwsgierig te zijn. Met één of twee man nemen ze plaats op een open plek in het bos, ze maken er wat lawaai en spoedig komen de eerste loeren wat er gaande is. En dan maar schieten en eten.

Dan komt opnieuw het moment dat de zon

ondergaat. De langverwachte, lange, trage nacht is daar. Nog twaalf uur moeten wij het rekken met onze mage-re karkas op de harde grond. Morgen slapen we in een bed, tussen lakens; morgen: scheren, wassen, eten, vers ondergoed; morgen leven we met een maag die na tien dagen verlof, verjongd en uitgerust haar werk zal hervatten.

Om 5 uur wordt het vuur zo hoog mogelijk opgejaagd. De wacht schudt de mannen uit hun slaapzak en ons warmend aan de vrolijke vlammen bereiden we in de duisternis ons materiaal. We mogen niet meer drinken, de bussen moeten vol zijn, het geweer proper en op de baan om 6 uur.

De groepen zijn er een kwartuur te vroeg en in de duisternis vertrekt de eerste man, per alfabet, rugzak en geweer mee, richting zuid. De uurwerken hebben we moeten afgeven. Per minuut vertrekt er nu een man en aan de snelheid die ze ontwikkelen zoude ge niet zeggen dat het tien dagen geleden is dat ze nog gegeten hebben.

Maar wat staat ons nog te wachten tussen de jeep in de nacht en de wachtende rijstap? Het is de laatste dag en er zal met onze voeten gespeeld worden, dat is zeker, maar ze mogen. Opgeven zullen we niet meer, al kwam de duivel zelf voor ons dansen.

Eindelijk is het ook mijn beurt. José is een minuut voor mij vertrokken en met veel moeite zie ik zijn zwart silhouet in de schemering over de weg. De andere mannen zie ik nog niet.

Het is een lege weg die naar het onbekende X loopt, lang en recht. Links en rechts de brousse, ook eindeloos en licht heuvelend. In de verte een bosje.

De laatste beproeving

Links achter mij komt nu de zon op en immer stappen we door. José voor mij op een honderd meter. In de verte kan ik nog drie man onderscheiden, elkaar volgend op een regelmatige afstand, want we mogen elkaar niet inhalen noch voorbijsteken.

Dan maakt de weg een grote bocht en vóór ons wacht een camion. Al grijnzend vraagt de chauffeur of we onze rugzak niet willen afgeven, maar het is echt, we mogen. En opnieuw stappen we verder. De zon zit al links op parachutehoogte boven de horizont. We moeten ongeveer al een uur marcheren en tegen die snelheid betekent dat een zevental kilometer. Maar nog is er geen kamp te zien.

Dan komt er uit de verte achter ons een camion af. De voerder vraagt of we meerijden, doch we mogen niet. Achterin liggen mannen

Eindelijk het einde van de ellende; op de tiende dag wachtte hen overvloedig voedsel, versnaperigen en het comfort dat zij zolang hadden moeten ontberen.

waaruit een zoete geur opstijgt. Heel in de verte verdwijnt de camion achter een heuvel. Zou het daar zijn?

Nogmaals draait de weg en nogmaals ligt er een oneindig stuk rechte baan voor ons. Zou het achter die heuvel en die bocht zijn? Onder mijn rechter voet begin ik iets te voelen dat op een blaar lijkt, maar het heeft geen belang, we moeten voort. Achter de volgende bocht is er weer niets, tenzij de zon die meer en meer begint te steken. Aan een lange zijweg naar rechts staat een plakkaatje: "Kraal 4". We naderen dus de hofstede waar onze aankomst moet zijn. Volgens de hoogte van de zon moeten we reeds twee of drie uur gemarcheerd hebben en nog altijd niets. Plots in de bocht van een holle weg zitten de anderen. Een complete verzameling boeven. Sommigen hebben geen broekspijpen of mouwen meer, maar wel vuile baarden, gezwollen ogen van de muskietenbeten, kortom, een beschaafd mens zou ze met geen tang hebben vastgepakt, maar niettegenstaande alles worden er toch nog moppen verteld, echter zonder dat de verteller er gebaren bij maakt.

Hoe hoger de zon stijgt, hoe dieper de moed ons zakt. De lippen verdrogen en korsten van het stof dat een zeventigtal voeten opjagen.

Op een moment dat we beginnen automatisch te marcheren en in velden noch wegen iets te horen noch te zien valt, weerklinkt plots een schot uit het hoge gras naast ons: "Stop!"

We mogen rusten maar nog niet drinken. Volgens de zonnestand moeten we vandaag reeds twintig kilometer afgelegd hebben. Tien minuten later vertelt een reusachtige stofwolk dat de camions in aantocht zijn: instijgen tot het marktje voor de tafels. Opnieuw: "verzameling en inspectie van de drinkbussen en de C-rantsoenen", maar niemand heeft die aangeraakt.

Eindelijk mogen we eten. Eten! Na zoveel dagen zijn we echter niet meer gehaast en de

rijstap die we ons goddelijk hadden voorgesteld, trekt op niets. Hij is koud en uitgerutteld, er is geen bruine suiker bij en na tien lepels spant onze buik alsof we van een bruiloft waren teruggekeerd. Doch er is de vreugde van het volhouden. We hebben bewezen dat we onze rode muts waard zijn en we hebben bewezen dat er nog andere jeugd bestaat dan die van de rock and roll, de spijkerbroeken en de calypso.

Na onze rijstap komen nog belegde broodjes, koekjes, chocolade en om de beurt bijten we in het een, dan in het ander, terwijl we tussendoor een regeltje lezen uit een der vele brieven die we op de knie houden. Er worden nog wat ervaringen uitgewisseld, in afwachting van het heerlijke stortbad en het scheermes, genoegens die ge slechts kunt smaken na een tien-daagse "survie".

Op de basis wordt de balans opgemaakt. Sommige mannen hebben hun slanke lijn teruggevonden door een verlies van tien kilo in tien dagen. Dames, iets voor u. Anderen hebben slechts twee kilo verloren. In de verschillende compagnies waren er 1, 12 en 5 opgaven.

Ten slotte voor een normaal gezond mens is het iets dat mogelijk is zonder kleerscheuren vol te houden, want de meesten hadden in drie dagen tijd hun vorig gewicht terug, plus een mooi overschot, dank zij een speciale lichte, maar overvloedige voeding.

J.F.

DEPOT
Vanhoutte
DRANKENHANDEL

Oostendelaan, 272 Middelkerke
059/ 31.15.15

DRINK-SHOP

Aartshertoginnestraat, 51 Oostende

Tel 059/ 70.49.89

Oostendse Steenweg, 131 Brugge

Tel 050/ 32.22.25

MORDAN

NATUURVLEES DOBBELAERE

Christinastraat 69 - 8400 OOSTENDE

Tel. 059/50 52 45 - Fax: 059/50 07 85

e-mail: denatuurwinkelmordan@skynet.be

(400 m² verkoopsruimte)

Openingsuren: 9.00 H. - 18.30 H.

Ook op zaterdag. Zondag gesloten

BIO SHOP

*De Natuurlijkste
zaak van de kust!*

**GREEN
SLEEP**

**100% "NATUURLIJK"
SLAAPCOMFORT**
(200 m² toonzaal, 1e verdieping)

Green Sleep.

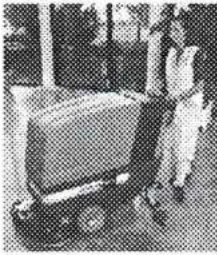
Dieetvoeding, VERSE natuur-, vegetarische en biologische voeding.

Hormonenvrij vlees (vzw. Plattelandsontwikkeling)

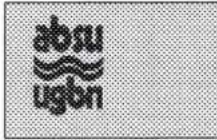
Voedingssupplementen en sportvoeding. Natuurlijke cosmetica.

150 kruidenpreparaten uit eigen labo!

DESKUNDIG ADVIES VAN 4 PARAMEDICI EN HERBORIST

SCHOONMAAKBEDRIJF nv
ULTRACLEAN
opgekuist staat netjes

Dagelijks en periodiek schoonmaak van residenties, winkels, magazijnen, kantoren en andere panden.
Opfrissen en/of jaarlijkse grote schoonmaak van huizen, appartementen en de 2de particuliere bedrijven.
Opkuis van nieuwbouw of na verbouwing.
Industrieel reinigen van tapijten.
Opkuis na brand.

ISO 9001: 2000
Approved by BQA

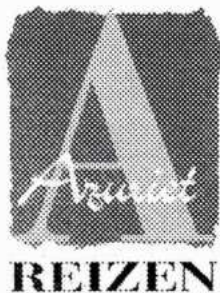
Meer dan 15 jaar ervaring

Corneel Heymanstraat 3 - 8400 Oostende - Industriezone 2
Tel 059 80 82 45 Fax 059 80 22 83
www. ultraclean.be e-mail: info@ultraclean.be

GENIET MET AZURIET!

Reisbureau voor alle touroperators,
vlieg-, trein-, bootticketten.

*Waar service en dienstbaarheid
geen ijdel woord is!*

Torhoutsesteenweg 449
Hoek Kastanjelaan
8400 Oostende
Tel. 059 51 49 51

Openingsuren
ma, di, wo, do, vr, za: 9.30 uur tot 12.00 uur.
ma, di, do, vr: 14.00 uur tot 18.00 uur

■ ■ ■ ■
GRAFISCH BEDRIJF
LAMMAING

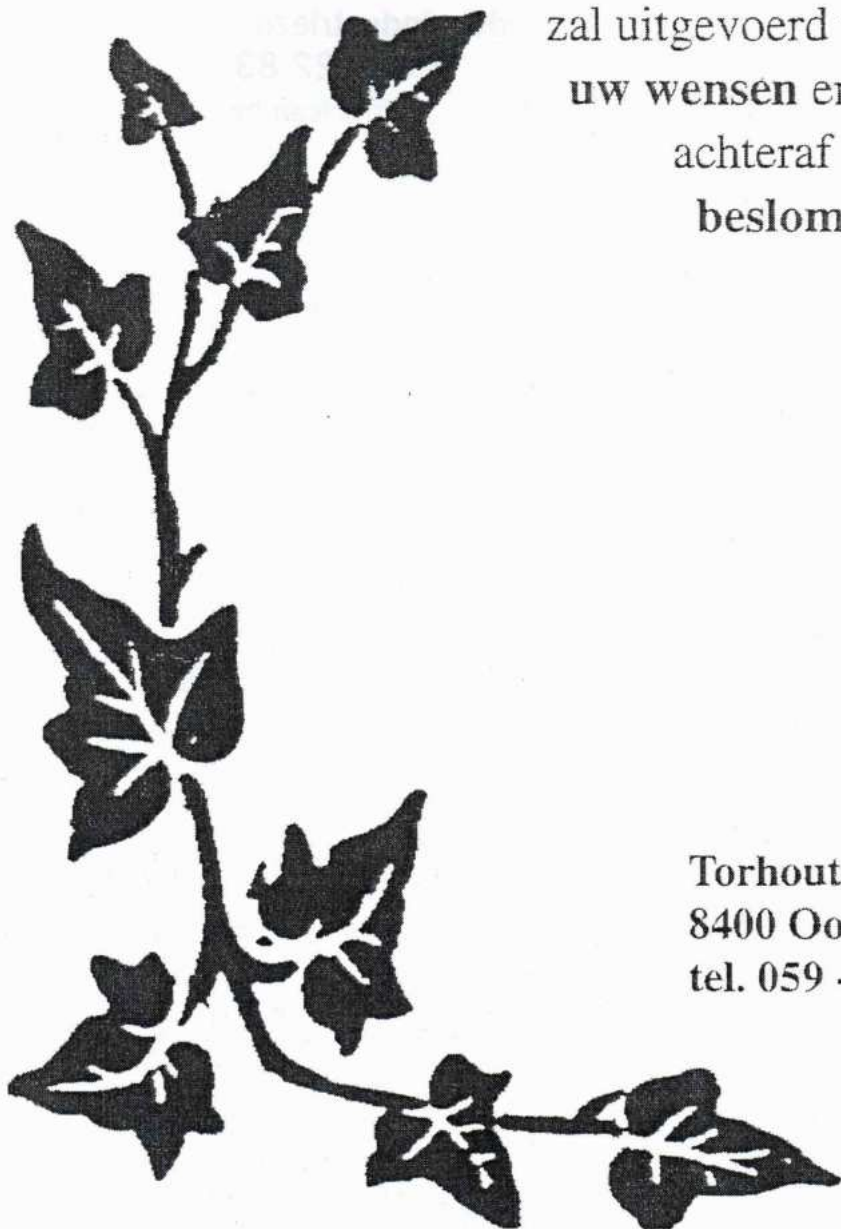
Wij geven vorm aan uw identiteit!

Torhoutsesteenweg 354-356
8400 Oostende
tel. 059 70 71 23 | fax 059 80 45 79
e-mail: print@lammaing.com

UITVAARTVERZORGING - FUNERARIUM

Jan Nuytten

Het uitvaartcontract
is de absolute **zekerheid**
dat uw begrafenis of crematie
zal uitgevoerd worden volgens
uw wensen en dat uw familie
achteraf **geen financiële**
beslommeringen heeft

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059 - 80 15 53